

Euroopa Liit
Regionaalpoliitika

Regioonid majanduslike muudatuste eest

ET

**Regionaalpoliitika
vastused demograafilistele
väljakutsetele**

Jaanuar 2007

SISUKORD

Eessõna	1
Kontekst	2
• Regionaalpoliitika vastused demograafilistele väljakutsetele ja võimalustele	2
• Euroopa demograafiline tulevik – väljakutsest võimaluseni	7
• Ühenduse ühtekuuluvuspoliitika strateegilised suunised	7
• Regioonid majanduslike muudatuste eest	8
• Elu Euroopa linnades. Urban Audit	9
Kümme projekti	11
• Roots. Lairibaühendus Kaug-Põhja piirkonnale	11
• Madalmaad. <i>A la carte</i> ühistransport	12
• Ühendkuningriik. Ajude äravoolu takistamine. Cornwalli Ühendatud Ülikoolid	13
• Eesti. Kahe arengusuuna lepimine: „Lapsed hoitud, emad töö!”	14
• Éire-lirimaa. Lapsehooldus töötavatele naistele.....	15
• INTERREG IIIB, põhjapoolne perifeeria. DESERVE – edu toomine äärealadele ja maapiirkondadesse	16
• Taani. SOS-MX. Võitlemas hoolekandekriisiga.....	17
• Saksamaa. Tagasi linna.....	18
• Leedu. Kultuuri kättesaadavus kõigile.....	19
• Hispaania. „Avatud rajad” tõrjutusega võitlemiseks.....	20
Sõnaseletused	21

Kontakt

Euroopa Komisjon, regionaalpoliitika peadirektoraat
Allüksus 01. Informatsioon ja teavitamine
Thierry Daman
41, avenue de Tervuren, B-1040 Brüssel
Faks: (+32) (0)22 966 003,
e-post: regio-info@ec.europa.eu
Internet: http://ec.europa.eu/dgs/regional_policy_en.htm
ISBN 92-79-03182-1
© Euroopa ühendused, 2007
Reprodutseerimine on lubatud sellest algallikale teatamisel.

Fotod: © Euroopa Komisjon, regionaalpoliitika peadirektoraat / Mike St Maur Sheil
Kaas: arvuti kasutamine isolatsiooniga võitlemisel: IT maja Hallabros, Blekinge lään, Rootsi.
Toimetaja: Thierry Daman, Euroopa Komisjon, regionaalpoliitika peadirektoraat
Ajakiri on trükitud makulatuurist valmistatud paberile.
Käesoleva väljaande tekst ei ole õiguslikult siduv.

25. ja 26. jaanuaril 2007 toimunud konverents teemal „Regionaalsed vastused demograafilistele väljakutsetele” oli teiseks algatuse „Regioonid majanduslike muudatuste eest” raames korraldatud ürituseks. Selle algatuse eesmärk on tagada Euroopa regioonide poolt mitmesugustes poliitikavaldkondades kogutud väärtuslike kogemuste ja heade tavade võimalikult laialdane levik ning nende täieliku kasutamise konkurentsivõime, majanduskasvu ja töökohtade loomise edendamisel. Üheks selle algatuse keskseks teemaks on „vastamine demograafilistele väljakutsetele”.

Viimastel aastatel on Euroopa Komisjon aktiivselt arendanud demograafilistele küsimustele pühendatud arutelu. Pärast hiljutist nõupidamist ELi ulatuses esitas komisjon oma teatises „Euroopa demograafiline tulevik – väljakutsest võimaluseni” ettepanekud küsimuse pikaajalise lahenduse osas. Teatises tuuakse selgelt esile, et rahvastiku arengusuunad erinevad oluliselt riikide ja piirkondade vahel nii rütmilt kui ulatusest. Näiteks on sündimusnäitajad Saksamaal ja Itaalias tunduvalt madalamad kui Prantsusmaal. Lisaks rahvastiku arvu ja vanuselise struktuuri muutustele toimub selle ümberpaiknemine maa- ja isoleeritud piirkondadest linnapiirkondadesse. Mitmed Euroopa regioonid kannatavad juba rahvastikukao all, kus tööeas inimeste väljavool on jätnud

endast maha ainult väga eaka elanikkonna. Teiselt poolt on mõningates linnapiirkondades kiiresti kasvav elanikkond põhjustanud üha kasvavat survet infrastruktuurile – elamispiinnale, transpordile ja sotsiaalteenustele.

Selle tulemusena osutub ühtse poliitilise vastuse leidmine võimatuks. Tõhus poliitika peab põhinema nende kesk- ja pikaajaliste arengutendentside mõistmisel. Konverentsi „Regionaalsed vastused demograafilistele väljakutsetele” eesmärgiks ongi jõuda Euroopa regioonide ees seisvate mitmesuguste demograafiliste väljakutsete parema mõistmiseni. Konverents keskendub samuti regionaalpoliitika võtmerollile nende väljakutsetega tegelemisel. Regionaalpoliitika, mis kaasab poliitika väljatöötamisel ja rakendamisel kõiki asjassepuutuvaid partnereid ning edendab keskmise kestusega strateegilist planeerimist ja stabiilset finantsraamistikku, võimaldab regioonidel vastata rahvastiku muutustele oma konkreetsetele vajadustele kohandatud poliitikaga.

Konverents keskendub konkreetsetele näidetele rohkem kui 20 kiirete demograafiliste muutustega kokku puutuvast regioonist ning esitab nende poolt vastuvõetud innovaatilisi poliitika. Neid kogemusi koos vastavate edulugudega tuleb kuulda võtta, mõista ja neist õppida. Käesolev konverents pakub selleks suurepäraseid võimalusi.

Danuta Hübner
Euroopa Komisjoni regionaalpoliitika eest vastutav liige

Regionaalpoliitika vastused demograafilistele väljakutsetele ja võimalustele

Euroopas leviv tendents keskmise eluea pikenemisele (tihti koos hea tervisega) tuleneb eelkõige juba 60 aastat kestnud pretseendentust rahuperioodist, elutingimuste pidevast paranemisest ja meditsiini arengust, võimaldades eluea pikenemist. Need edusammud seletavad osaliselt Euroopa ees seisvat demograafilist perspektiivi koos vananeva elanikkonna ja vanemaealiste kasvava osakaaluga.

Esmalt keskendus vananemisprotsessi arutelu sotsiaalkindlustuse, pensionite ja tervishoiupoliitika jätkusuutlikkuse küsimustele. Nüüdseks on aga üha enam tunnustatud arusaama, et elanikkonna vananemine nõuab praktiliselt kõikide peamiste avalike poliitikate kohandamist, mille hulka kuuluvad nii haridus, tööhõive ja sotsiaalküsimused, transport, kommunaalteenused, infrastruktuur kui ka linnaplaneerimine, et vastata vananemisele ja kasutada selle poolt pakutavaid võimalusi. Lissaboni strateegia kuni aastani 2010 arvestab Euroopa ulatuslike demograafiliste arengusuundadega. Loomulikult mõjutavad need arengutendentsid tugevalt peamisi eesmärgi ELi konkurentsivõime parendamisel üldise tööhõivemäära ning naiste ja vanemaealiste töötajate tööhõivemäära suurendamiseks ning innovatsiooni ja kõrgema lisandväärtusega majandustegevuse edendamise kaudu tööviljakuse tõstmiseks.

Seejuures tuleb arvesse võtta, et regionaaltasandi demograafilised struktuurid ja võimalikud tulevikuarengud erinevad oluliselt ELi ja siseriiklikest keskmistest näitajatest. Tõhus reageerimine neile demograafilistele väljakutsetele ja pakutavate võimaluste ärakasutamise nõuab piirkondlikult kohandatud poliitikate rakendamist. ELi ühtekuuluvuspoliitika sobib selle ülesande täitmiseks suurepäraselt, eriti osas, mis puudutab ühenduse strateegilistes suunistes 2007–2013 ja konkreetsete fondide määrustes ELi ühtekuuluvuspoliitika prioriteetidena sätestatud poliitikavaldkondi. Lisaks kirjeldab komisjoni teatis „Euroopa demograafiline tulevik – väljakutsest võimaluseni”¹, kuidas võiks EL üldise strateegia raames konstruktiivsemalt tegutseda. Sel ajal kui liikmesriikide valitsuste pädevusse jäävad mitmed demograafiliste arengutendentside poolt mõjutatud poliitikavaldkonnad, eriti sotsiaal- ja tööhõivepoliitika, võib ELi ühtekuuluvuspoliitika võtta endale paljude vajalike reformide toetamise.

Põhilised demograafilised arengusuunad

Viimase nelja aastakümne jooksul on tänase EL25 rahvastik kasvanud rohkem kui 376 miljonilt (1960) umbes 459 miljonini (2005). Rahvastikuarvu muutusel on kaks komponenti:

niinimetatud „loomulik iive” (määratletud kui elussündide ja surmade arvu vahe) ja netomigratsioon (sisse- ja väljarände arvude vahe). Selle perioodi vältel on EL25 rahvastiku kasvu kiirus ja koosseis oluliselt muutunud. Alates varastest 1960datest on „loomulik juurdekasv” võrreldes eelneva perioodiga pidevalt vähenenud ning rahvusvahelise rände osatähtsus suurenenud, muutudes alates 1990datest rahvastiku kasvu põhiteguriks.

Nüüdseks on ELi rahvastiku kiire vananemine seoses madala sündimuse, pikema ja tervema eluea ning beebibuumi põlvkonna pensioniikka jõudmisega leidnud laialdast teadvustamist. Aastatel 2004–2005 kasvas keskmine eluiga EL25s elavate meeste seas 74 ning naiste seas 80 eluaastani (vastavalt 69 ja 76 aastal 1980). EL25s on kogusündimus langenud rohkem kui 2,5 lapselt 1960date alguses kuni umbes 1,5 lapseni 1995. aastal, kus see püsib tänaseni. Seda näitajat tuleb võrrelda rahvastiku taastootmiseks vajaliku sündimusega 2,1 last naise kohta. Huvitav on märkida, et uuringute andmetel olid enamiku Euroopa 40aastaste või vanemate abielupaaride arvates peamiselt sotsiaalsed ja majanduslikud põhjused need, mis takistasid neil saamast nii palju lapsi kui nad oleksid soovinud.

Sisse- ja väljarände arengutendentse on võrreldes rahvastiku prognoositava „loomuliku iibega” raskem ette näha ning nende mõju võib tugevamalt väljenduda lühema ajavahemiku vältel². Nii on see olnud kogu Euroopa pika sisse- ja väljarände ajaloo kestel. Rahvastiku Euroopa-sisene ja piirkondlik liikumiseaeglustus oluliselt 1970ndate aastate keskel koos nõudluse langemisega välistöötajate järele seoses naftahindade langusega 1973. aastal. Sellest ajast alates on majandusnäitajate paranemine ELi vaesemates riikides aidanud kaasa välistöötajate sissevoolu vähenemisele. Siiski on migratsiooni arengut täiendavalt mõjutanud „elukvaliteedi” tegurid, sh keskkonna ja elukalliduse näitajad koos traditsioonilise maalt-linna (riigisisene) suuna ning riikidevahelise rändega, ning seda just kõrge kvalifikatsiooniga tööjõu osas.

Vastavalt siseriiklikele statistilistele näitajatele ja Eurostati hinnangutele moodustas ELis elavate välismaalaste arv 2004. aastal ligikaudu 25 miljonit ehk veidi alla 5,5% kogurahvastikust. Absoluutarvudes elas kõige rohkem väliskodanikke Prantsusmaal, Saksamaal, Itaalias, Hispaanias ja Ühendkuningriigis. Aastatel 2000–2004 ulatus välismaalaste arv alla 1% kogurahvastikust Slovakkias kuni 39% Luksemburgis, kusjuures enamikus riikides jäi see näitaja 2% ja 8% vahele. 24 aasta jooksul kuni aastani 2004 välismaalaste arv enamikus liikmesriikides kas ei muutunud märkimisväärselt või pigem kasvas.

¹ Euroopa Komisjon. Euroopa demograafiline tulevik – väljakutsest võimaluseni. 12. oktoobri 2006 teatis 571 (2006).

² Lisainfo vt Euroopa tööhõive aruandest 2006: http://ec.europa.eu/employment_social/employment_analysis/employ_2006_en.htm.

Vanemaealiste osakaal

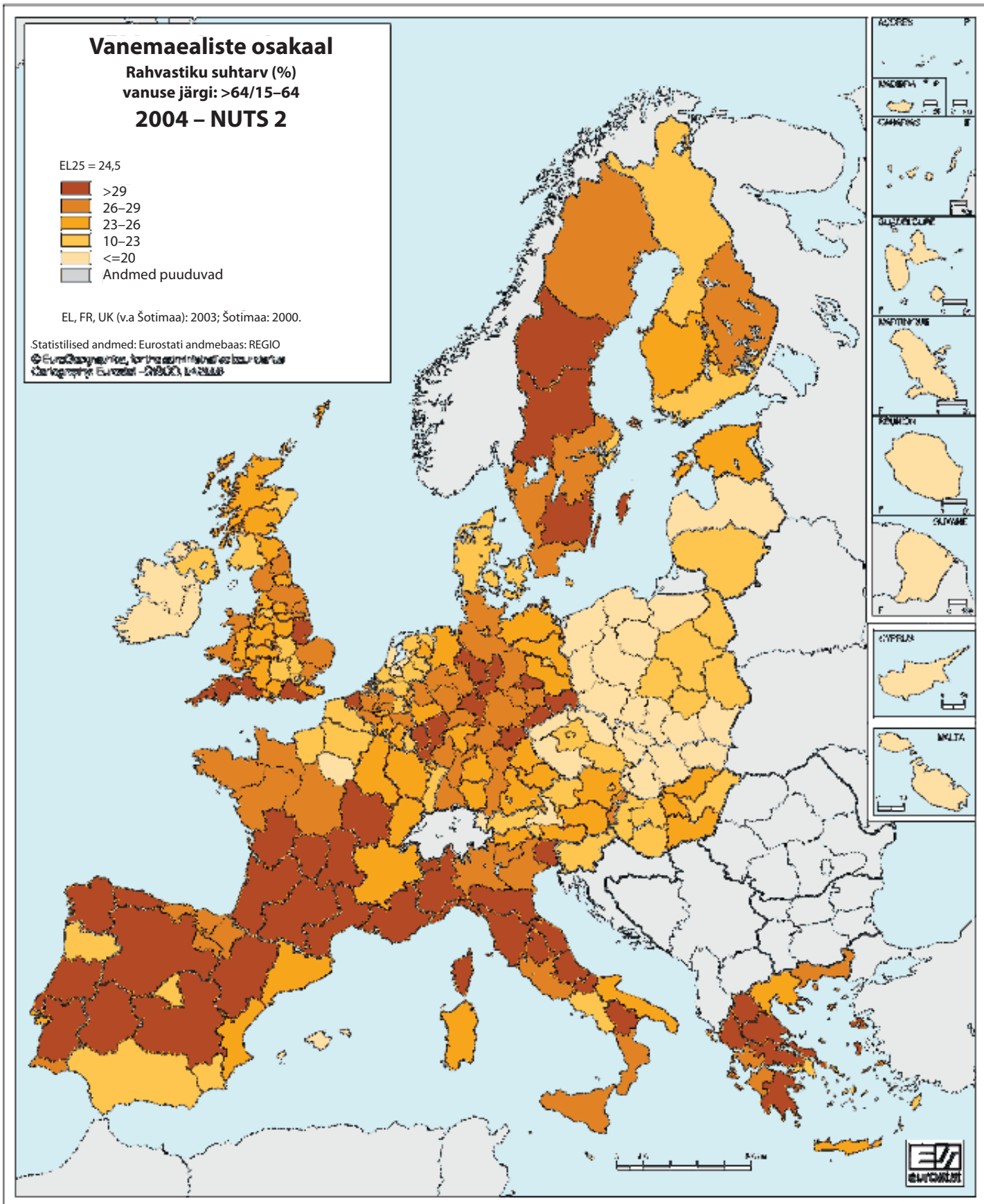
Rahvastiku suhtarv (%)
vanuse järgi: >64/15-64
2004 - NUTS 2

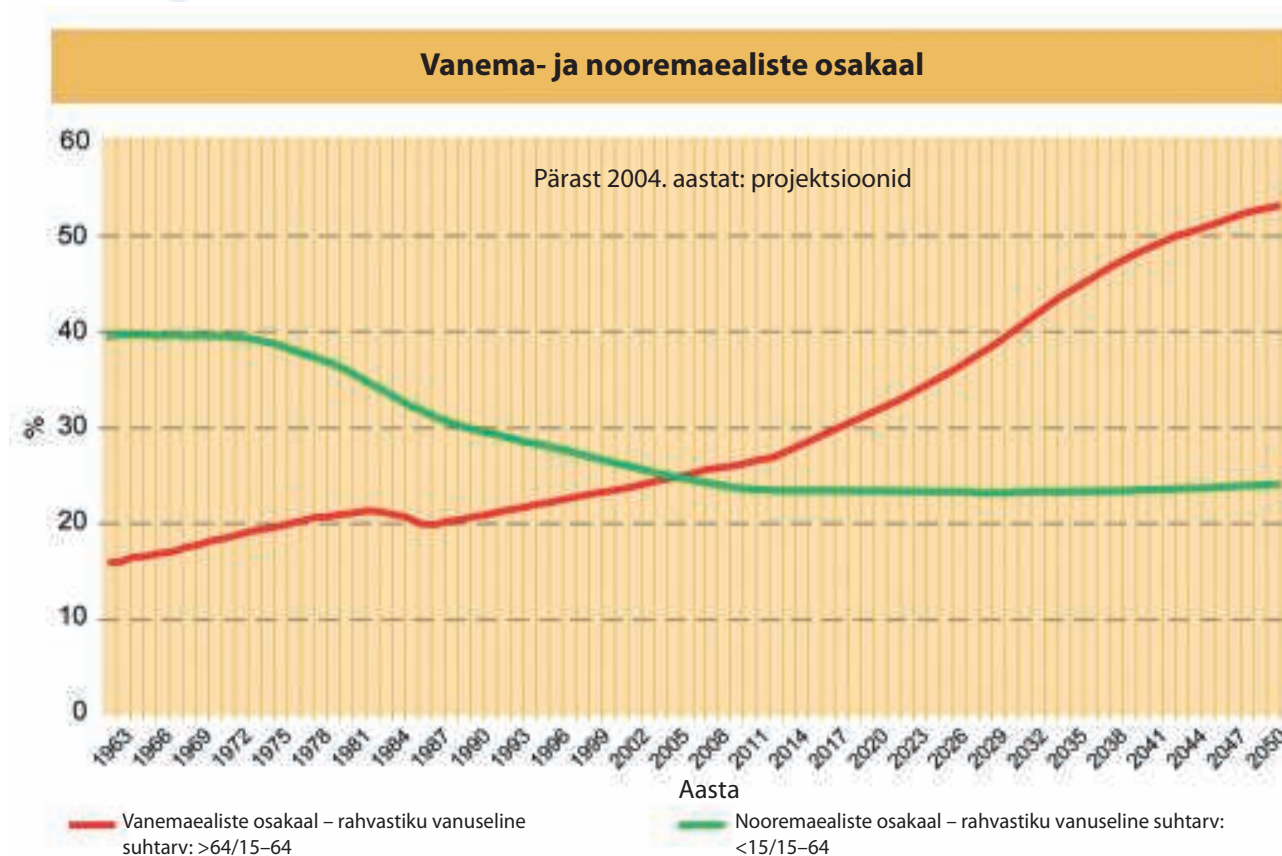
EL25 = 24,5

- >29
- 26-29
- 23-26
- 10-23
- <=20
- Andmed puuduvad

EL, FR, UK (v.a Šotimaa): 2003; Šotimaa: 2000.

Statistilised andmed: Eurostati andmebaas: REGIO
© Eurostat 2004, for the administrative purposes
Statistiska Byråns Eurostat - 2004, L428448

Kõige märkimisväärsem kasv toimus Luksemburgis, millele järgnesid Hispaania, Küpros, Kreeka, Iirimaa ja Austria. Ainsaks riigiks, kus registreeriti märkimisväärne langus, oli Läti.

2004. aastal oli EL15s elavate uute liikmesriikide kodanike arv suhteliselt väike, moodustades umbes 0,2% EL15 kogurahvastikust, kõige suurema osakaaluga Saksamaal. Siiski on nende töötajate lahkumissagedus kõrgem nende kodumaal, kus sellel on oma osa ka rahvastiku kahanemises.

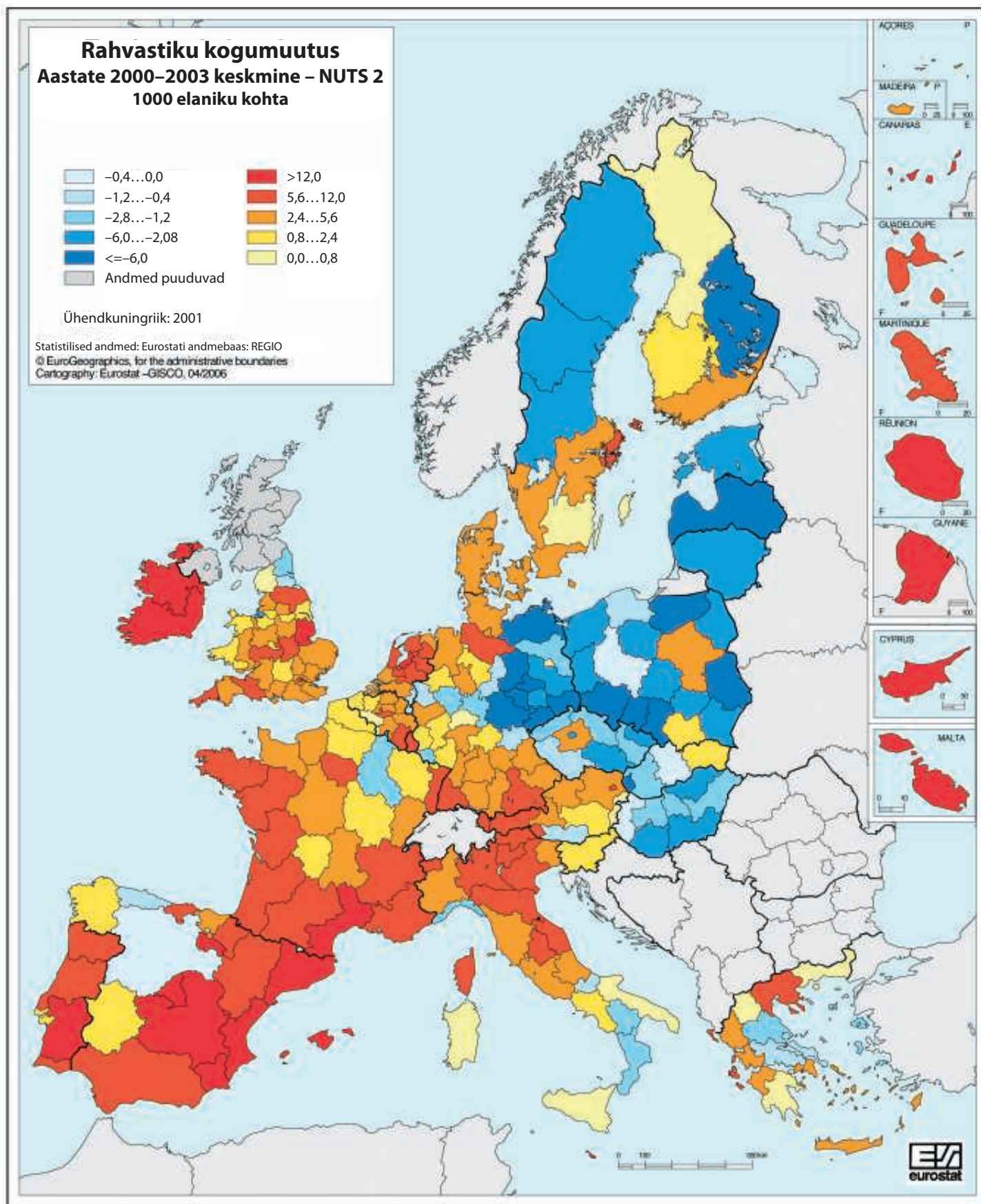
Rahvastiku vananemisel tõuseb vanemaealiste elanike osakaal koos tööealiste osakaalu langusega. Hetkearengute edaspidisel jätkumisel kuni 2050. aastani tuleb tööealisel isikul tänasega võrreldes ülal pidada keskmiselt kaks korda rohkem pensionäre. Juba praegu ilmnev vanuselise jaotuse suhtarvude piirkondlik erinevus võib mõnedes regioonides teistega võrreldes veelgi teravneda.

Kuigi elanikkonna vananemine kujutab endast olevikus või tulevikus väljakutset kõikidele ELi liikmesriikidele, on selle mõju mõnedele riikidele ja regioonidele tugevam ja vahetum kui teistele. Väga erinevate juba toimivate arengumudelite ja tõenäoliste arengusuundade tingimustes vajavad peamised demograafilised protsessid nende paremat mõistmist, et võimaldada poliitikategijatel jõuliste ennetavate meetmete väljatöötamist neile väljakutsetele vastamiseks ja muutuva rahvastikukoosseisu poolt pakutavate võimaluste ärakasutamiseks.

Demograafiliste muutuste piirkondlik mõju: Eurostati³ poolt kindlaks määratud viimaseid peamisi arengutendentse riiklikul ja regionaaltasandil võib kokku võtta järgmiselt:

- Euroopa Liidu kirdeosas leiab aset rahvastiku kahanemine. Kõige rohkem on sellest kahanemisest mõjutatud Ida-Saksamaa, Poola, Tšehhi Vabariik, Slovakkia ja Ungari ning põhjapool kolm Balti riiki ning osaliselt Rootsi ja Soome.
- Paljudes ELi piirkondades on alates uue sajandi algusest surnud rohkem inimesi, kui neid on juurde sündinud. Tulemuseks olev negatiivne „rahvastiku loomulik iive“ on laialt levinud ja mitte nii eristatav kui rahvastiku koguiive. See negatiivne arengumudel on domineerivaks Saksamaal, Tšehhi Vabariigis, Slovakkias, Ungaris, Sloveenias ja piirnevates regioonides ning samuti Balti riikides, Põhja-Rootsis ja Lõuna-Kreekas.
- Irimaal, Prantsusmaal, kolmes Beneluxi riigis ja Taanis toimub peamiselt rahvastiku „loomulik juurdekasv“.
- Mõnedes piirkondades kompenseerib negatiivset „loomulikku iivet“ positiivne netomigratsioon. See torkab eriti silma Lääne-Saksamaal, Ida-Austrias, Põhja-Itaalias ja Sloveenias ning samuti Lõuna-Rootsis ja Hispaania piirkondades, Kreekas ning Ühendkuningriigis.
- Vastupidist arengut esineb harvemini: ainult mõnes piirkonnas (nimelt Poola põhjaosas) on positiivne „loomulik iive“ tasa tehtud negatiivse netomigratsiooni poolt.

³ Eurostat. Regioonid. Statistika aastaraamat 2006.

Kuigi rahvastiku vananemise ilmingud muutuvad järgmistel aastakümnetel keskeltläbi aina olulisemaks, leiavad Euroopa erinevate piirkondade rahvastikus juba nüüd aset vastakad arengutendentsid. Mõnedes piirkondades toimub „loomulik juurdekasv“ koos positiivse netomigratsiooniga (nt Iirimaa), samal ajal kui teistes leiab aset või ohustab neid tulevikus pidev ja kiire rahvastikukadu (nt Ida-Saksamaa). (Vt Eurostati kaarti rahvaarvu kogumuutuse kohta.)

Ida-Saksamaa on näide piirkonnast, kus rahvastiku demograafiline vananemine on juba üsna kiirelt arenemas. Viies liidumaas (v.a Berliin) oli 1. jaanuariks 2005 kokku üle poole miljoni elaniku vähem kui 1. jaanuaril 2000, mis vastab 3,7% elanikkonna kogukaole rahvastikust viie aasta jooksul. See protsess ei jaotu ühtlaselt põlvkondade vahel: väga noorte elanike grupp (kuni 14 aasta vanused) vähenes peaaegu veerandi võrra (-24%), samal ajal kui pensionieas elanikkond suurenes 18,2% võrra, mida kajastas vanemaeliste osakaalu suhtarvu kasv 23,5%-lt 29,2%ni.

Regionaalsed vastused vananemisele

Seoses demograafilise struktuuri ja arengutendentside mitmekesisusega ning piirkondlike ja kohalike võimuorganite üha kasvava tähtsusega poliitiliste algatuste väljatöötamisel ja teenuste pakkumisel on keskmise kestusega strateegiate kujundamisel väga oluline arvestada rahvastiku pikaajaliste arengutendentsidega kaasneva mõjuga. Mitmed regioonid on juba näidanud üles aktiivsust ning asunud strateegilise mõtlemise ja tegevuse esirinnas vastama demograafilisele väljakutsele. Käivitatud ELi programmide raames tegelevad mitmed projektid erinevate demograafiliste muutuste aspektidega. Siia kuuluvad edukad algatused rahvastikuga võitlemiseks linna-, maa- ja hõredalt asustatud piirkondades, positiivse migratsiooni algatused, mittediskrimineerimise ja soolise võrdõiguslikkuse edendamine ning piirkondade muutmine atraktiivsemateks elukohtadeks.

Isegi regioonides, kus on lepitud rahvastiku „paratamatu“ vähenemisega – näiteks seoses linnastumise hilinenud mõjuga –, võibennetatav mõtlemine vastuseks rahvastikukaole ja vananemisele oluliselt mõjutada elukvaliteedi kindlustamist ja nende tõenäoliste arengutendentside mõju pehmendamist allesjäänud elanikkonna jaoks. Tõepoolest, mõnede piirkondade kogemus on näidanud, et ennetav ja ühtne poliitika võib muuta eelnevalt pöördumatuks tunnistatud arenguid.

Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika kujutab endast liikmesriikidele väärtuslikku vahendit piirkondliku ja siseriikliku majanduse kohandamiseks vananemise kontekstis. Ühenduse strateegilistes suunistes ELi ühtekuuluvuspoliitika jaoks on Lissaboni agenda raames määratud kolm omavahel seotud tegevussuunda:

- Euroopa ja selle regioonide atraktiivsuse tõstmine investeerimis- ja töökohana;
- majanduskasvu aluseks olevate teadmiste ja innovatsiooni toetamine;
- rohkem ja paremaid töökohti.

Ühtekuuluvuspoliitika fondide (ERF, ESF, Ühtekuuluvusfond) tööd korraldavad määrused näevad ette peamistele konvergensti ja konkurentsivõime programmidele vastavate prioriteetide edasist arendamist. Vananemine on eraldi välja toodud seoses mitme prioriteediga suunise „**Rohkem ja paremaid töökohti**“ raames. Igal juhul nõuab ühenduse strateegilistes suunistes määratud eesmärkide saavutamise keskmises ja pikas perspektiivis fundamentaalsete demograafiliste protsesside arvessevõtmist mõjutegurina strateegilisel planeerimisel riiklikul ja regionaaltasemel ning poliitika kohandamisel vastavalt piirkondlikele ja kohalikele vajadustele.

Kokkuvõttes on selge, et ühiskondliku määrava arengutendentsina nõuavad demograafilised muutused ulatuslikke poliitilisi lahendusi. Edendades arengueesmärkide saavutamise nimel partnerluse kaudu ühtset strateegilist planeerimist, võimaldab ELi ühtekuuluvuspoliitika kohandada regionaalseid lahendusi selle piirkonna spetsiifilistele tingimustele ning tagada nende finantstoetus mitmeaastase eelarve vahenditega.

Vanade tööstuspiirkondade ümberkorraldamine Graz Westis, Austrias.

Euroopa demograafiline tulevik – väljakutsest võimaluseni

Enamik demograafilisele väljakutsele vastavatest meetmetest jääb liikmesriikide vastutusele – seda nii kesk-, piirkondlike kui kohalike võimude tasandil; mitmed neist kaasavad sotsiaalpartnereid ja kodanikuühiskonna organisatsioone. Sellele vaatamata võib Euroopa Liit olla kasulik muutustega kohanemise protsessi toetamisel. Demograafilised muutused kujutavad endast ühist probleemi kogu Euroopa Liidu jaoks, mida on riigi- ja valitsusjuhid kinnitanud 2005. aasta Euroopa tippkohtumisel Hampton Courtis (UK), kus arutati Euroopa tuleviku globaliseerumise kontekstis. Viimase aasta jooksul arutati seda küsimust laialdaselt Euroopa Komisjonis 2005. aasta nn rohelisele raamatule järgnenud konsultatsioonidel, kuulati ära ekspertarvamused ning viidi Euroopa Parlamendi toetusel läbi ulatuslikud uuringuid.

Selle tegevuse põhjal tehtud järeldused on ära toodud viimases teatises „**Euroopa demograafiline tulevik – väljakutsest võimaluseni**”⁴. Selle sõnumiks on, et vananemine kujutab endast väljakutset, millele vastamiseks tuleb meil ära kasutada olemasolevaid võimalusi, seda eriti lähima kümne aasta jooksul. Komisjon esitas liikmesriikidele elluviimiseks põhjaliku strateegia, mis hõlmas **viit võtmevaldkonda**.

Euroopa on võimeline enamaks kui kõigest demograafiliseks taastumiseks.

See kujutab endast tingimuste loomist, mis võimaldaksid kõikidel eurooplastel teostada oma soovi perekonna loomiseks. Laste saamine peab olema võimaldatud kõigile ning see eeldab muu hulgas võimalust ühendada tööd, perekonda ja eraelu. Liiga sageli on naised ikka veel sunnitud valima töö ja perekonna vahel. Üheaegselt demograafia-alase teatise vastuvõtmisega pidas komisjon nõu sotsiaalpartneritega edasiste meetmete rakendamiseks nende vastuolude lahendamisel, eriti aga küsimustes, mis puudutavad vanemapuhkust ja töökorraldust.

Euroopal tuleb veelgi tõsta tööhõive taset. Saavutamaks paremat tasakaalu aktiivse ja pensionil oleva elanikkonna vahel, tuleb meil tõsta naiste, noorte ja vanemaealiste inimeste aktiivsust. See on ka juba üks Lissaboni strateegia prioriteetidest. Sealhulgas tuleb meil vähendada enneaegset tööturul lahkumist ja töötada välja „aktiivse vananemise” strateegiad, seda ka ettevõtete tasandil. See nõuab investeerimist koolitusse ja kõrgtasemel töötingimuste loomisesse kogu elutsükli vältel.

Ühenduse ühtekuuluvuspoliitika strateegilised suunised

Nõukogu poolt 6. oktoobril 2006⁵ vastu võetud ühenduse ühtekuuluvuspoliitika strateegilistes suunistes on sätestatud ühtekuuluvuspoliitika põhimõtted ja prioriteetid Euroopa regioonidele koos soovitusetega riiklikele ja regionaalsetele abiprogrammidele ette nähtud fondide ja vahendite täielikuks kasutamiseks aastatel 2007–2013. Suunised täiendavad konkreetseid fondide eeskirju ning on mõeldud majanduskasvu ja tööhõive ning territoriaalse ühtekuuluvuse ühiseesmärkide kooskõlastamiseks ning selleks, et abistada liikmesriike nende riiklike ja regionaalsete strateegiliste prioriteetide ettevalmistamisel antud perioodiks. Niisiis peaks ühtekuuluvuspoliitika vahenditest kaasrahastatavad programmid suunama ressursse järgmise kolme prioriteedi realiseerimiseks:

- **liikmesriikide, regioonide ja linnade atraktiivsuse tõstmiseks** kättesaadavuse parendamise, teenuste piisava kvaliteedi ja taseme tagamise ja keskkonnapotentsiaali säilitamise abil;
- **innovatsiooni, ettevõtluse ja teadmismajanduse julgustamiseks** teadusuuringute ja innovatsioonivõimaluste, sh uute side- ja infotehnoloogiate, loomise abil ning
- **uute ja paremate töökohtade loomiseks** töötava või ettevõtlusega tegeleva elanikkonna osakaalu tõstmise abil, parendades töötajate ja ettevõtete kohanemisvõimet ning suurendades investeringuid inimkapitali.

Demograafilisele väljakutsele vastamist ei tule tingimata käsitleda eraldi prioriteedina, vaid pigem väljakutsena regionaalpoliitikale tööjõu ja kogurahvastiku vananemisega arvestamiseks. Seoses madala või langeva rahvastikutihedusega on teatavad regioonid ja piirkonnad rohkem mõjutatud kui teised või puutuvad lihtsalt varem kokku sellega seotud ohtude ja võimalustega. Näiteks nõuavad demograafilised muutused kulukat sotsiaalteenuste ja vanemaealiste elanike hooldusteenistuse ümberkorraldamist, mis võib omakorda ergutada ettevõtlust. Kasutades ära regioonide võimalusi ja ELi ühtekuuluvuspoliitika toetust, võib kiiretele majanduslikele ja sotsiaalsetele muutustele ning demograafilisele vananemisele vastata:

- regionaalmajanduse konkurentsivõime tõstmisega;
- olemasoleva infrastruktuuri ja teenuste kohandamisega vastavalt muutuvatele vajadustele;
- kitsaskohtade ettenägemisega tööturul ja kvalifikatsiooni-nõuetes;
- tööalase ja geograafilise liikuvuse suurendamisega;
- tööjõu tervisliku seisundi eest hoolitsemisega.

Ühenduse strateegiliste suuniste vastuvõtmisega lõppes ELi ühtse raamistiku väljatöötamine riiklike strateegiliste tugiraamistike ja tulevikuprogrammide ettevalmistamiseks.

⁵ Euroopa Liidu Nõukogu 6. oktoobri 2006 otsus (EÜ) nr 702/2006, ELT 21.10.2006, lk 11–32.

⁴ Euroopa Komisjon. Euroopa demograafiline tulevik – väljakutsest võimaluseni. 12. oktoobri 2006 teatis 571 (2006).

Me vajame **kõrgema tööviljakuse ja konkurentsivõimega Euroopat**. Tuleviku majanduskasv sõltub üha enam tööviljakusest ja meie innovatsioonivõimest ning järelkult investeringutest koolitusse ning teadus- ja arendustegevusse. See sõltub samuti ettevõtete võimest kasutada ära vananeva elanikkonna vajadustest tulenevaid uusi turuvõimalusi, sh väga aktiivseid eakaid tarbijaid, kes võivad osutada ülinõudlikeks; kuid samuti kasvavat hulka vanureid, kes vajavad sotsiaal- ja tervisehooldust. Meie majandus ja ühiskond peavad olema valmis vastama neile nõudluse muutustele uute ja paremate kaupade ning teenuste arendamisega ning inimeste koolitamisega nendega kaasnevate töökohtade täitmiseks.

Euroopa peab olema valmis migrantide vastuvõtuks ja integreerimiseks. Sisseränne ei aita vältida vananemist ega lahenda sellega kaasnevaid probleeme. Samal ajal tuleb koos tööealise elanikkonna kahanemisega oodata tööturu nõudluse kasvu sisserändajate järele. Küsimus ei seisne selles, kas lubada sisserännet või mitte, vaid selleks, kui hästi suudab Euroopa sisserännet korraldada, rahuldumaks tööturu, migrantide eneste ja nende päritolumaade huve.

Lõpuks vajab Euroopa usaldusväärset riiklikku rahastamist. Vananemine nõuab suuremaid kulutusi pensionitele, tervishoiule ja sotsiaalhooldusele. Ainult jätkusuutlikul finantseerimisel põhinev sotsiaalkaitse võimaldab tagada piisavate hüvede jaotamist pikas perspektiivis. Selliseks jätkusuutlikuks finantseerimiseks ei piisa ainult riiklikest eelarvevahenditest: selles kontekstis peavad neid täiendama nii säästud kui erakindlustus.

Teatistes pakutakse välja raamistik poliitika väljatöötamiseks eesmärgiga vastata demograafiliste muutuste poolt esitatud väljakutsele. See tugineb Lissaboni strateegiale ning annab poliitikale **pikaajalise perspektiivi**, keskendudes just demograafilisele uuenemisele. Komisjoni eesmärgiks on sellele protsessile igati kaasa aidata. Esimese sammuna korraldas ta 30. ja 31. oktoobril foorumi Euroopa demograafilise tuleviku teemal; foorum hakkab edaspidi toimuna korra kahe aasta järel. See hõlmab üritusi kogemuste ja heade tavade vahetamiseks osalejate vahel, kes tegelevad demograafiliste muutustega. Ühtlasi pakuvad nad välja platvormi uute teadusuuringute esitlemiseks demograafia valdkonnas, mis käsitleks selle mõju nii majandusele kui ka ühiskonnale. Lõpptulemusena peaksid need foorumid aitama kaasa ühtse lähenemise tekkimisele demograafiliste muutuste väljakutsega tegelemisel. Komisjon loodab, et struktuurifondide toetusel õnnestub foorumit dubleerida ka riiklikul, piirkondlikul ja isegi kohalikul tasandil, et võimaldada kõikidel otsusetegijatel ja huvigruppidel eelseisvateks muutusteks valmistuda.

Foorumi töös hakkab osalema ka uus kõrgetasemeline **valitsuse ekspertide rühm**, kelle ülesandeks on seada sisse tihedam koostöö liikmesriikide demograafilistes ja perekonnaküsimustes.

Komisjon kavandab ka oma iga-aastase Lissaboni strateegia raames koostatavasse arenguaruandesse ülevaate valmisoleku kohta demograafilisteks muutusteks.

Regioonid majanduslike muutuste eest

Lisaks peamiste tegevusprogrammide ettevalmistamisele ja vastuvõtmisele jätkab komisjon tegelemist Euroopa regioonide ees seisvate kesksete probleemidega. „Regioonid majanduslike muutuste eest” kujutab endast liikmesriikidele, regioonidele ja linnadele pakutavat ennetavat initsiatiivi abistamiseks neid uuendatud Lissaboni tegevuskava rakendamisel majanduslikule moderniseerimisele suunatud meetmete abil. Selle eesmärgiks on kasutada edukate regioonide kogemusi ja häid tavasid ning rakendada neid järeleaitamist vajavates piirkondades. Lisaks sellele on algatus suunatud heade tavade vahetamise tihedamale seostamisele ühtekuuluvuse ja konkurentsivõime sihtala põhiprogrammide rakendamisega.

Algatust „Regioonid majanduslike muutuste eest” on kirjeldatud komisjoni teatistes (2006) 675⁶. See toimib territoriaalse koostöö sihtala raames regioonidevahelise koostöö ja linnaarengu võrgustike mehhanismi kaudu, mille eesmärgiks on kiirendada heade ideede kasutuselevõttu.

Olemasolevate mehhanismidega võrreldes pakub see mitmeid uuendusi:

- majanduslikule moderniseerimisele ja uuendatud Lissaboni tegevuskavale keskendunud 30 prioriteetse teema väljatoomist;
- „kahesuunalise silla” loomist võrgustike ja põhisuuna programmide vahel;
- tihedamat suhtlemist iga-aastaste konverentside ja preemiate vahendusel;
- kiirrada, mis võimaldab komisjonil valitud prioriteetsete teemade ümber luua vabatahtlike võrgustikke poliitiliste ideede kiireks katsetamiseks.

Need 30 prioriteetset teemat on ära toodud komisjoni teatisele lisatud töödokumendis. Üheks neist teemadest on „demograafilise väljakutsele vastamine”. Selle teemaga tegelevad regioonid ühendavad oma kogemused demograafiliste muutuste mõjuga tegelemise käigus ning töötavad välja meetmed oma vastavates regionaalsetes ja riiklikes põhiprogrammides rakendamiseks. On ka palju teisi otseselt vananeva ühiskonnaga kohandumisega seotud teemasid, sh „tervislike kogukondade loomine”, „paremad IKT ühendused regioonide vahel” ja „kõrvalejätud noorte integreerimine”.

Esimene konverents „Konkurentsivõime edendamine innovaatiliste tehnoloogiate, toodete ja tervislike kogukondade vahendusel” seeriast „Regioonid majanduslike muutuste eest” toimub Brüsselis 7. ja 8. märtsil 2007.

⁶ Euroopa Komisjon. Regioonid majanduslike muutuste eest. 8. novembri 2006 teatis 675 (2006).

Elu Euroopa linnades. Urban Audit

Demograafilistel muutustel ja nendega seotud väljakutsetel on suur mõju Euroopa linnadele. Linnade, kus elab kokku 80% ELi rahvastikust, planeerimisega seotud asutustel tuleb vastata muutuvale nõudlusele ühistranspordi, elamispinna, tervishoiuteenuste ja hariduse valdkonnas. Euroopa Komisjoni regionaalpoliitika peadirektoraadi poolt 2003. aastal koostöös Eurostati ja liikmesriikide statistikaasutustega loodud Urban Audit võimaldab omavahel võrrelda üle 250 linna kogu Euroopas. Üheksas võtmevaldkonnas, nagu demograafia, tööhõive ja keskkond, kogutakse andmeid kokku 300 näitaja kohta. See võimaldab jälgida indikaatoreid enam kui 50 000 elanikuga linnasüdame ja laiemate linnapiirkondade ning äärelinna rajoonide kohta.

Nende andmete põhjal koostati Euroopa Komisjoni jaoks „Euroopa linnade seisundi aruanne“. Muu hulgas rõhutatakse selles üldist taandarengut 80 Urban Auditi poolt jälgitavas linnas ja suuremas asumis. See taandareng leiab peamiselt aset Ida-Saksamaal ning kõikides Kesk- ja Ida-Euroopa riikides. Seda üldpilti täiendavad andmed vanuserühmade struktuuri ja migratsiooni kohta. Need andmed nõuavad aga seonduvate nähtuste, nagu linnade laialivalgumise ja väljarändeprotsesside edasist kvantitatiivset ja kvalitatiivset analüüsi. Samuti on võimalik andmete võrdlemine erinevate rühmade, näiteks üheliikmeliste leibkondade osas (vt joonist). Lk 10 toodud kaart põhineb selle aruande andmetel.

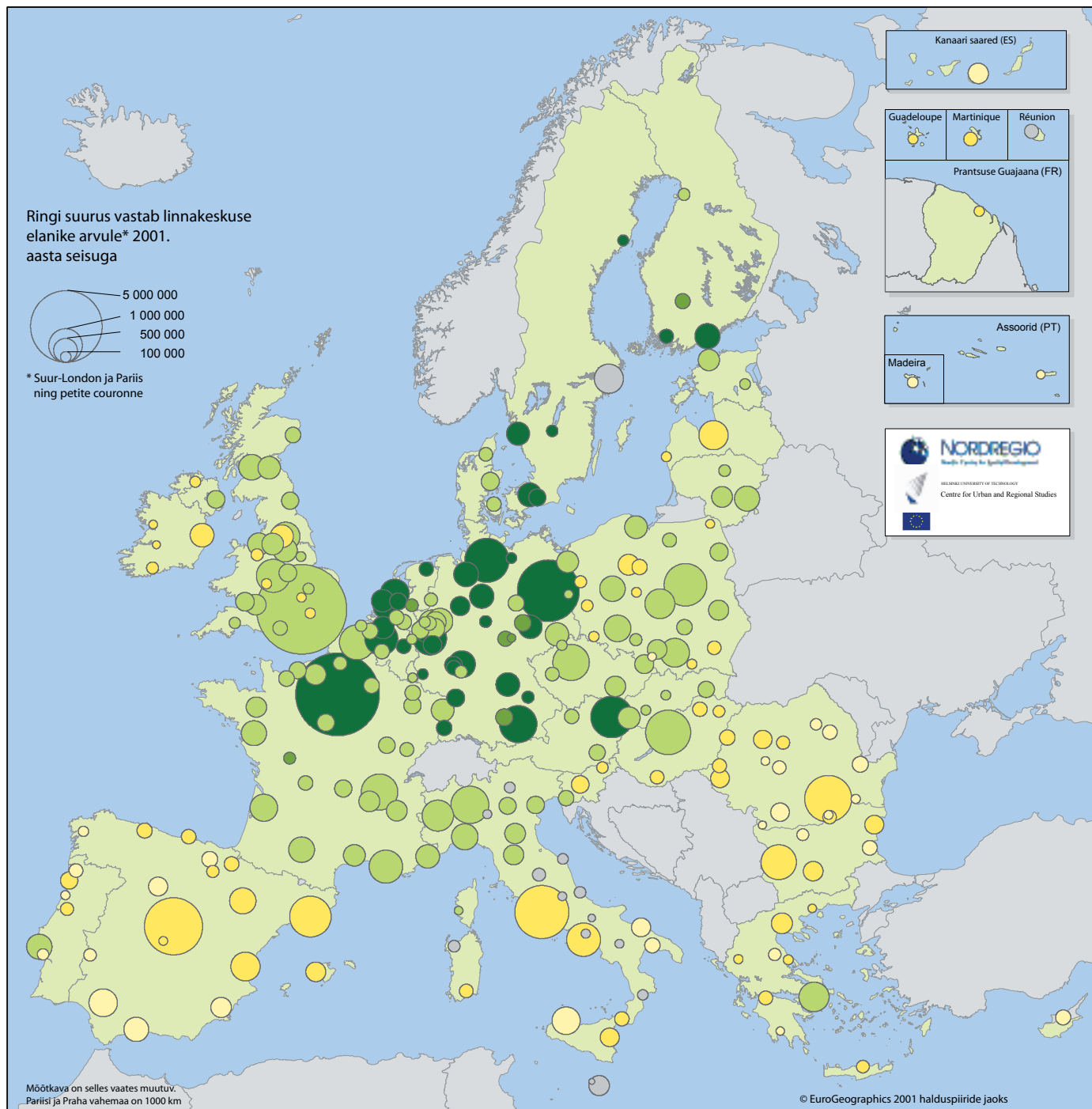
Lisainfot Urban Auditi kohta leiate aadressil: www.urbanaudit.org

Royal Canal, kirjanik Brendan Behani monument, Dublin, Iirimaa.

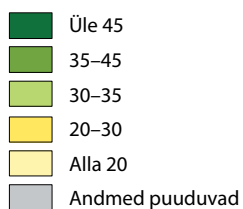
Vallalised linnas

Linnaelu ei ole kõigi jaoks ühtemoodi meelitatav. Mõnedele meeldib linnaelu sagimine ja sekeldamine, teised eelistavad maakoha vaikust või külaelu intiimsust. Vananedes võivad inimeste eelistused ka muutuda. Näiteks võib keegi üliõpilasena üksi linna kolida, jagada esimese töökoha saamisel partneriga korterit, kolida perekonna loomisel edasi äärelinna ning kui lapsed on üles kasvanud, kesklinna tagasi, et kasutada ära restoranide, muuseumite ja kunstigaleriide lähedust. Kuid see ei ole ainult isikliku valiku küsimus. Elamispind kesklinnas on sageli oluliselt kulukam kui äärelinnas ning osa inimesi on sunnitud elama eemalasuvates äärelinnades. Erinevustel elustiilis, sissetulekutes ja vanuses on oma osa selles, et muuta linnaelanike demograafiline profiil tugevalt erinevaks selle riigi üldisest profiilist. Heaks näiteks on vallaliste osakaal. Vallalised (üheliikmelised leibkonnad) kalduvad elama linnades. Peaaegu kõikides Urban Auditi poolt jälgitavates linnades on vallaliste osakaal suurem ning sageli tunduvalt suurem, kui vastavas riigis tervikuna. Mitmetes Euroopa südames asuvates suur- või pealinnades, ent samuti mõnedes Soome ja Rootsi linnades on üle 50% kõikidest leibkondadest üheliikmelised. Näiteks võib tuua Groningeni ja Amsterdami Madalmaades; Trieri, Müncheni ja Maini-äärse Frankfurdi Saksamaal; Stockholmi ja Göteborgi Rootsis ja Kopenhaageni Taanis. Vahemere maades ning Kesk- ja Ida-Euroopa riikides on üksi elamine vähem levinud. Mitmes Bulgaaria linnas, Burgases, Plevnas ja Vidinis; Palermos, Tarentos ja Baris Itaalias ning mitmes Portugali ja Hispaania linnas moodustas see osakaal alla 20%. Vallaliste osakaalu mõjutab ka sooline kuuluvus. Noor vallaline linnaelanik on tõenäolisemalt mees, vanem vallaline linnaelanik aga naine. Kuigi üheliikmeliste leibkondade osakaal on suurem Euroopa südames paiknevates linnades, kasvab nende arv pidevalt kõikides ELi osades ning eriti kiiresti seal, kus see osakaal on varasemalt madal olnud. Paljud üheliikmelised leibkonnad kalduvad kokku koonduma, tavaliselt linnakeskuse suunas. On selge, et kesklinnas on parem teenindustase ning see vastab oma asukohalt paremini vallaliste ja teiste eraldi elavate isikute vajadustele. Nooremaid kodanikke meelitavad tõenäoliselt meelelahutuskohad, vanemad hindavad aga mugavust seoses kaupluste, ühistranspordi ja tervishoiuasutuste lähedusega. Eluasemeturg vastab sellisele nõudlusele ning väljaspool linnakeskust võib üheliikmelisele leibkonnale elamispinna leidmine raskeks osutada.

Üheliikmelised leibkonnad

Üheliikmeliste leibkondade koguarv südalinnades protsendina kõikidest leibkondadest 2001. aasta seisuga

Allikas: Urban Auditi andmebaas.

Eesti ja Läti andmed 2000. aasta seisuga; Prantsusmaa 1999, Iirimaa, Poola, Rumeenia ja Sloveenia 1996–2002. Saksamaa, Hispaania ja Ühendkuningriigi näitajad on hinnangulised. Itaalia ja Rootsi andmed on osalised. Malta kohta andmed puuduvad.

Rootsi

Lairibaühendus Kaug-Põhja piirkonnale

Eesmärgi 1 sihtala programm võimaldas Põhja-Rootsi äärepiirkondadel liituda lairibaühendusega. Sellel on praktiline tähtsus hariduse, tervishoiu ja tööstusuuringute valdkonnas.

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga (IKT) seotud infrastruktuuri kvaliteet on selliste kaugelasuvate laialdaste (165 000 km²) ning hõredalt asustatud (3 el/km²) karmide ilmastikutingimustega piirkondade jaoks, nagu Norrbotten Rootsi Kaug-Põhjas, esmatähtis. Selles erasektori poolt tulutuks loetavas turusegmentis tuli Rootsi riigil paigaldada ja tagada infrastruktuuride kvaliteet ning teha seda asjassepuutuva elanikkonna jaoks vastuvõetava kasutushinnaga. Struktuurifondide toetus riigi tegevusele võimaldas neist kolmest piirkonnast ka kõige kaugemal asuvatele juurdepääsu nimetatud vahenditele.

IKT moodustab märkimisväärse osa eesmärgi 1 „Norra Norrlandi“ programmist, mille kogueelarve nende tehnoloogiate arendamiseks on kokku 75 miljonit eurot. Eesmärgiks on muuta Norrbotten „kõrgtehnoloogiliseks piirkonnaks kõrgtehnoloogilises riigis“. Norra Norrlandis on välja selgitatud, et infotehnoloogia infrastruktuuri laiendamine peab tooma kasu kõikidele kasutajatele, majapidamistele, ettevõtetele ja ühiskondlikele organisatsioonidele. Seetõttu järgib programm kahte tegevusprioriteeti, milleks on Interneti lairibavõrgu laiendamine ja lairibaühendusel põhinevate rakenduste arendamine.

Elanike ja operaatorite vaheline sünergia

Umbes 3000 km kiudoptilise kaabli paigaldamine usaldati volikogule ja maakonna 14 omavalitsusele kuuluvale aktsiaseltsile IT Norrbotten AB. Kohaliku nõukogu liikmetel tuli määrata külade ühendamisjärjekorra prioriteetidid. Kohe pärast seadmestiku paigaldamist alustasid tööd mitmed Interneti-teenuse pakkujad.

Väljaspool kliimatingimustest tulenevaid tõsiseid tehnilisi väljakutseid toetus kogu töö tihedatele jätkusuutlikele sidemetele tehniliste operaatorite ja kohaliku elanikkonna vahel selleks, et tagada parim teenus parima hinnaga. Elanike ja omavalitsuse osakondade töösse kaasamine aitas projekti teostamisele kaasa, julgustades seda paljude inimeste jaoks veel uut tehnoloogiat kasutama.

Innovaatilised rakendused

Nüüd on lairibaühendus rohkem kui 300 Norrbotteni külas ning pärast tööde lõpetamist on 2006. aasta lõpuks juurdepääs lairibaühendusele 93%-l piirkonna elanikest.

Suhtudes sellesse kui maaelu arenguvõimalusse, ühines algatusega arvukalt kodanikke, ühendusi ja piirkondlikke organisatsioone, aidates tugevdada territoriaalset ühtekuuluvust. Projekti tulemusena loodi 60 uut töökohta ja kolm ettevõtet.

Investeeringud lairiba Interneti-ühendusse edendavad majanduskasvu ja kohalikke teenuseid. Põhjapiirkondade ühendamine infomagistraalidega on juba kaasa toonud innovaatilisi rakendusi kolmes konkreetses valdkonnas:

- Haridus: kõik piirkonna koolid on nüüd ühendatud ja kogu Norrbottenil on juurdepääs olulistele koolitusvahenditele.
- E-tervis: tänu lairibaühenduse poolt pakutavatele digitaalsete ja audiovisuaalsetele võimalustele tegeleb projekt Tryggve nüüd laialdaste raviteenuste kauglahenduste testimisega: regulaarne arstlik kontroll (pulss, vereõhk jne), kroonilise neeruhaigusega patsientide operatsioonijärgne taastusravi, sünnitusjärgne kontroll ja noorte vanemate abistamine ning tervishoiu kvaliteedi jälgimine eakate inimeste kodus.
- Tööstusuuringud ja tehnikavõrgustikud: praktilistel põhjustel (ekstreemsed tingimused, salastamise vajadus) teostatakse autokatsetusi sageli kaugelasuvates maapiirkondades. Lairibaühendusvõimaldas Volvolomauusisõidukeid Norbottenis reaalajas testida, samal ajal kui juhid ja katseplatvormid olid vahetult ühendatud tehasselaboratooriumitega 1000 kilomeetrit eemal asuvas Göteborgis.

Maasse kaevamise asemel riputatakse lairibaühenduse kaablid pakase tõttu elektripostidele.

Projekt: Lairibaühendus Norbotteni maakonnas

Programm: eesmärk 1

Kogumaksumus: 10 200 000 eurot

ELi osalus: 4 500 000 eurot

Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF)

Rakendamine: 2000–2006

Kontakt: IT Norrbotten AB

Anders Sjodin, projektijuht

Skapa Företagsby

SE-961 50 Boden

Rootsi

Tel: (+46) 92 157 094 ((+46) 705 657 094)

anders.sjodin@itnorrboten.se

<http://www.itnorrboten.se/>

Madalmaad

A la carte ühistransport

See Euroopa Regionaalarengu Fondi toetusel teostatud uus ühistranspordikontseptsioon jätkab oma võidukäiku läbi Madalmaade noorima provintsi.

Kuni viimase ajani kannatas Flevolandi provintsi piirkondliku ühistranspordi süsteemi ebarahuldava töö tõttu: õhtuti ja nädalalõppudel puuduvad bussid, mitmetel marsruutidel esinevad katkestused ning puudub ka ühistransport inimeste elukohtade läheduses. Samal ajal on lisanud nõudlust ühistranspordi järele elanikkonna vananemine ning puuetega ja haigete inimeste arvu kasv.

Teadvustades ühistranspordi sotsiaalset ja majanduslikku tähtsust ning keskkonnasõbralikkust, töötasid Taani ametiasutused välja riikliku poliitika, et tagada ühistranspordi suuremat tõhusust, kättesaadavust ja turvalisust. Sel eesmärgil võeti vastu ka 1994. aastal jõustunud uus seadus puuetega isikute kohta („Wet voorziening gehandicapten“, WVG). Sellega seoses anti eelistus ühtsele transpordisüsteemile puuetega isikute jaoks mitme eraldi süsteemi asemel. Aruteludest ja uuringutest koguti arvamusi ning kohandati neid regionaalsel ja kohalikul tasandil. Nii sündis uus kontseptsioon – *a la carte* ühistransport.

Uus kontseptsioon

See kujutab endast paindlikku korraldust, mis ühendab takso stiilis teenuse traditsioonilise ühistranspordiga. Ühe telefonikõne põhjal koostatakse marsruut reisija soovitud sihtpunkti toimetamiseks, hõlmates ka ühistranspordi jaoks kättesaamatuid kohti. Inimestel on tänu sellele võimalus reisida uksest ukseni või külastada spordi- või kultuuriüritusi, kasutades erinevate transpordiviiside parimaid võimalikke kombinatsioone. Kõik see on kättesaadav tavamarsruutidest ainult natuke kõrgema (või mõningatel juhtudel samasuguse) hinnaga ning oluliselt odavamalt taksoga võrreldes. Puudega WVG kaardi omanikele pakutakse täiendavaid soodustusi ning taksod ja bussid on kohandatud ratastoolide teenindamiseks.

Impulss ERFilt

See põhimõtteliselt lihtne, kuid teostamiseks keeruline kontseptsioon on täielikult orienteeritud inimeste vajaduste rahuldamisele. Esimene toetus ERFi poolt eraldati projektile Mobimax, mis käivitati 2000. aasta aprillis Noordoostpolderi äärelinna piirkonnas. Seejärel alustati 2001. aasta oktoobris Dronteni piirkonnas Euroopa Liidu osalusel projekti „Ühistransport nõudmisel“ („Collectief Vraagafhankelijk Vervoer“, CVV) elluviimist.

Uus korraldus osutus ülimalt edukaks ning kasutajate arv ületas ootusi. Seda niivõrd, et 4. aprillil 2005 otsustas „Regiotaxi Flevoland“ eelnevad projektid üle võtta ning sel korral ilma igasuguse ERFi toetuseta. See hõlmab Noordoostpolderi, Dronteni, Zeewolde ja alates 2006. aastast Lelystadi provintsi keskuse piirkondi.

Regiotaxi Flevoland on käesoleval ajal kättesaadav piirkonna kõikidele elanikele, seitsmel päeval nädalas, kella 6st kuni 1.30ni öösel, pooletunnise või pikema etteteatamisega. Fikseeritud hinnad kehtivad sõiduks maksimaalselt viie „tsooni“ piires, millest väljaspool lisandub lisamaks; reisi koguhind teatatakse selle reserveerimise ajal. Mitmele reisijale ühismarsruudi korraldamisel tagatakse logistilistel põhjustel ajagarantii maksimaalse kõrvalekaldumisega 15 minutit enne või pärast fikseeritud aega.

Transpordi tagamine puuetega inimestele.

Projekt: Mobimax / Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (CVV)
Programm: eesmärk 1, Flevoland 1994–1999 (Mobimax); eesmärgi 1 „lõppfaas“, Flevoland 2000–2006 (CVV)
Kogumaksumus: 318 181 eurot (Mobimax); 192 175 eurot (CVV)
ELi osalus: 105 000 eurot (Mobimax); 78 311 eurot (CVV)
Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF)
Rakendamine: 2001–2004
Kontakt: Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (CVV) te Dronten
 E. Smit
 Beleidsmedewerker
 Postbus 100
 NL-8250 AC Dronten
 Madalmaad
 Tel: (+31) 321 388 940
 Faks: (+31) 321 313 130
 b.smit@dronten.nl
http://www.flevoland.nl/themas/verkeer_en_vervoer/openbaar_vervoer/regiotaxi

Ühendkuningriik

Ajude äravoolu takistamine. Cornwalli Ühendatud Ülikoolid

Selles Ühendkuningriigi edelanurgas asuva ääreala maapiirkonnas stimuleerib majandusarengut kõrgkoolide partnerlus.

Ühendatud jõupingutus kaevandusuuringu projektis.

Ainulaadse elustiili ja maalilise maastikuga ning 500 000 elanikuga Cornwalli krahvkond on olnud rohkem kui 100 aasta jooksul üks Briti enamkülastatavaid turismi piirkondi ning püsib siiani hinnatud pensioniea veetmise kohana. Viimasel ajal on aga üheks tõsisemaks Cornwalli ees seisvaks probleemiks muutunud iga-aastane noorte koolilõpetajate lahkumine, kel puudub võimalus jätkata õpinguid soovitud erialal oma kodulähedases ülikoolis. Lisaks on väga vähesed neist pärast lõpetamist tulnud tagasi Cornwalli, mis on omakorda lõhestanud perekondi ning raskendanud kohalikel ettevõtetel oma tööjõu noorendamist.

Corwalli Ühendatud Ülikoolid (Combined Universities in Cornwall, CUC) asutati selleks, et võidelda andekate loovate noorte äravoolu vastu ning aidata piirkonnal ära kasutada teadmispõhise majanduse poolt pakutavaid võimalusi. Partnerluses osalevad Exetery ja Plymouthi ülikoolid, Falmouthi kunstikolledž, Avatud Ülikool, St. Marki ja St. Johni kolledž, Truro kolledž ja Penwithi kolledž.

Siht majanduslikule uuenemisele

CUCi projekt jagunes mitmesse faasi. 2001. aastal eraldatud 97 miljoni euro suurusest toetuspaketist rahastatud 1. faasi kuulusid ülikoolilinnaku Tremough Hub Campus arendamine Penrynys koos uute ja/või renoveeritud ülikoolihoonete lisamisega üle kogu Cornwalli ning toitlustamine enam kui 2000 üliõpilasele. 2005. aasta märtsis kooskõlastatud 2. faasi kuulus edasine töö uutelt ja olemasolevatel hoonetel eesmärgiga luua 2007. aastaks 2 400 täiendavat õppekohta. Ka nüüd, kui Cornwall valmistub lähenemise sihtala kaudu rahastamiseks alates 2007. aastast, töötatakse ettepanekute kallal võimaliku 3. faasi jaoks.

Infrastruktuuri arendamine kujutab endast selle projekti tähtsat osa, kuid selle edasiviivaks jõuks on ikkagi innovatsioonivaim. Keskkel kohal CUCi algatuses on majanduslik mitmekesisus ja nüüd, kui pakutakse enam kui 400 ülikoolikursust, on algatatud uusi lähenemisi koostööks kohaliku ettevõtlusega, mis

aitaksid kaasa piirkonna majanduslikule ja sotsiaalsele taassünnile. Näiteks toimus reedel, 14. juulil 2006 UK kõigi aegade esimese taastuvenergia kursuse lõpetamine. Taastuvenergia kursuse avamine viitab vastavate töövõimaluste laienemisele, eriti seoses UK Kaubandus- ja Tööstuskoja prognoosiga üle 35 000 uue töökohta loomise kohta taastuvenergia valdkonnas 2020. aastaks.

Kvalifikatsioon ja töökohad

CUCi poolt Cornwallis loodud kogulisandväärtus (GVA) ületab 2025. aastaks ennustuse kohaselt 265 000 000 eurot, millest valdav osa koguneb lõpetajate kvalifikatsiooni tõstmise ja tööhõive laiendamisele. 1. ja 2. faasi tulemusena luuakse oodatavalt 2025. aastaks ligikaudu 4000 uut töökohta, kusjuures CUCi algatuse otsese tulemusena on juba üle 430 töökohta õppejõududele ja abipersonalile loodud.

Projekti käigus omandatud kogemusi võib laialdaselt kasutada ELi teistes regionaalsetes algatustes. CUCi edu leidis samuti tunnustamist regionaalpoliitika voliniku Danuta Hübneri poolt tema visiidil Cornwalli 2006. aasta mais. Tema sõnul vastab CUC "nõudlusele suurema kõrgharidusasutuse järele, mis mitte ainult ei piira „ajude äravoolu“, vaid isegi tõmbab piirkonda talente ja teadmisi väljastpoolt, muutudes praktilisi ja kommertsrakendusi genereerivaks majanduslikuks keskmeks, mis pidevalt kasvab ja areneb."

Esseisvatel aastatel hakkab tööjõud ülikoolilõpetajate näol, eksperttoetus kohalikele ettevõtetele ning uute ettevõtete loomine mängima akadeemiliste uuringute tulemusena üha tähtsamat rolli teadmispõhise majanduse arendamisel ning Cornwalli tulevase jõukuse tagamisel.

Projekt: Cornwalli Ühendatud Ülikoolid
Programm: Cornwall ja Scilly saared, eesmärk 1
Kogumaksumus: 220 000 000 eurot

ELi osalus: 112 100 000 eurot (ERF: 95 400 000 eurot, ESF: 16 700 000 eurot)

Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF) / Euroopa Sotsiaalfond (ESF)

Rakendamine: 1. faas: jaanuar 2001 – oktoober 2005;
2. faas: märts 2005 – oktoober 2010

Kontakt: Nigel Hewitt
CUC Coordination Office
Tremough, Penryn
UK-Cornwall TR10 9EZ
Ühendkuningriik

Tel: (+44) 1326 370 430
nigel.hewitt@cuc.ac.uk
http://www.cuc.ac.uk/

Eesti

Kahe arengusuuna lepitamine: „Lapsed hoitud, emad tööl”

Innovaatiline lähenemine laiendatud lasteasutustele Eestis.

Sündimus on Eestis kasvanud keskmiselt 1,5 lapseni naise kohta keskmiselt 1,3 lapselt naise kohta 1990. aastate lõpus. See on valitsuse algatuse tulemus, mis viidi sisse riigi rahvaarvu säilitamiseks igakuise toetuse abil lastega naistele. Sellele vaatamata näitab statistika, et 80% naistest soovivad ühendada oma karjääri ja perekonnaelu, kuid lasteaia- või söimekohti jätkub vaid vähem kui 50%-le kõigist 1- kuni 4aastastest lastest. Kuna 48% kohalikest omavalitsustest on lasteaiaajärjekorrad ning muud lapsehoiuvõimalused on liiga kulukad, jääb paljudele vanematele ainsaks lahenduseks kasutada võimalusi, mida pakub neile must või hall turg.

Põlvas täidab lastele uute võimaluste loomisel võtmeosa EQUALi arenduspartnerlus (Development Partnership, DP). DP „Lapsed hoitud, emad tööl” ühendab enda alla Rahvastikuministri büroo, Perekasvatuse Instituudi ja Põlva Lastekaitse Liidu ning emade ja laste huve kaitsva valitsusvälise organisatsiooni.

Katselava

Projekti käigus on juba 30 naist läbinud koolituse, mis oli välja töötatud just lapsehoidmise jaoks perekonnas. Pärast selle esimese etapi lõpetamist pakutakse grupile ettevõtlusealast koolitust, edasist nõustamist ja rahalist toetust, et võimaldada selle liikmetel alustada äritegevust või hakata vabakutseliseks.

Siiski kannavad Eestis juriidilist vastutust lapsehoiuteenuse pakkumise eest omavalitsused. Kuigi suuremates linnades töötavad ka mõned eraõiguslikud lasteasutused, oli antud projekti eesmärgiks pakkuda väikelinnades ja küldes nõutavaid teenuseid.

Katselavaks võeti Põlva, kus projekti raames avati mängurühm omavalitsusele kuuluvas hoones, kus tegutsesid ka muud kohalikud teenistused. Nüüd toovad sellesse mängurühma oma lapsi paljud vanemad ümbruskonna maapiirkonnast. Samal ajal, kui nende laste eest hoolitsetakse, saavad vanemad osalise tööajaga töötada, külastada teisi riigiasutusi või lihtsalt sisseoste

Praktikant omandamas lapsehoiukogemust.

teha. Kõiki Põlva pilootprojekti käigus omandatud kogemusi saab kasutada EQUALi partnerite abistamiseks partnerluse ja koostöö korraldamisel kohalike ametiasutuste ja uute lapsehoiuteenuse pakujate vahel.

Teadlikkuse tõstmine

Selleks, et uus lapsehoolduse mudel tavasüsteemina ka tegelikult Eestis juurutatud saaks, tuleb partneritel ikka veel vastata mitmetele väljakutsetele. Üheks neist on avalikkuse teadlikkuse tõstmine noorte vanemate ning iseäranis just noorte emade ees seisvatest probleemidest perekonna- ja tööelu ühildamisel. Sellest lähtuvalt korraldab DP terve rea teabe- ja tutvustusüritusi laste ja perekondade toetamisele orienteeritud kultuuri edendamiseks.

DP tegevuse konkreetsed tulemused on oluliselt kaasa aidanud 2007. aastal jõustuva seaduseelnõu väljatöötamisele. Niisiis ühendab uus seadusandlus lapsehoiu erivorme Eesti soodsas ja mitmekülgse perepoliitikaga.

Mis puutub teiste riikide mõjutamisse, siis teeb DP „Lapsed hoitud, emad tööl” koostööd kolme riikide vahelise partneriga Prantsusmaal, Itaalias ja Ühendkuningriigis. Nende partnerite eesmärgiks on heade tavade vahetamine võimalike lapsehooldajate abistamiseks innovaatilise juhendamise, koolituse, harjutamise ning äritegevuse toetamise kaudu.

Projekt: Lapsed hoitud, emad tööl
Programm: EQUAL, ühenduse algatus (1. valikuring)
Kogumaksumus: 216 640 eurot
EL osalus: 154 356 eurot
Euroopa Sotsiaalfond (ESF)
Rakendamine: jaanuar 2005 – detsember 2007
Kontakt: Erika Vahtmäe
 Rahvastikuministri büroo
 Eesti Vabariigi Riigikantselei
 Rahukohtu 3, 15161 Tallinn
 Eesti
 Tel: (+372) 6935 259
 Faks: (+372) 6935 254
 Erika.vahtmae@riigikantselei.ee

Éire-lirimaa

Lapsehooldus töötavatele naistele

Naiste Ühiskondlike Projektide Ühendus (Mullingar) teab, kuidas kasutada ELi toetusi töötavate emade, üksikvanemaga perekondade ja immigrantidest naiste abistamiseks suunatud teenuste ja tegevuse arendamiseks Iirimaa maapiirkonna uues kontekstis. See ERFi poolt kaasrahastatud lasteasutus on tõeliselt edukas.

1985. aastal asutas öde Finbarr Breslin koos teiste naistega 15 000 elanikuga Mullingari väikelinnas (Westmeathi maakrahvkond) naiste ühenduse, kes soovisid algatada teatavaid projekte oma vajaduste rahuldamiseks. See algas lapsehoidmisteenusest, mis vaatamata töötavate emade ja üksikvanemaga perekondade aina suurenevale arvule jättis Iirimaa kahjuks soovida.

Lisaks mitmesugustele sotsiaal-kutselise ühtesulandamise koolituskeemidele (kodumajandus, käsitöö ja kirjaoskus, sekretäritöö, raamatupidamine ja arvutikursused, inglise keele kursused immigrantidest naistele jne) ja kohalikele sotsiaalteenustele (toitlustamine, finantsnõustamine jne) asutas ühendus äriühingu „Naiste ühiskondlike projektide koolieelsed teenused Ltd“, mis pakkus võrattuid lapsehoiuteenuseid.

Laiahaardelise lapsehoiuasutuse loomine

1994. aastaks oli juhatus väljendanud soovi esmaklassilise baasi loomiseks kogu oma tegevuse, kaasa arvatud lapsehoiu jaoks, millest algas laiaotstarbelise kompleksi planeerimine. Riigi poolt tagatud kapitalifondi abiga, mis sisaldas ühenduse lapsehoolduse toetust pakkuvat algatust, ning mitmete vahendite kogumise aktsioonidega loodi 25. veebruaril 1997 kopp maasse ja alustati hoone ehitust, mis avati kasutuseks 1997. aasta oktoobris.

Koos üha kasvava nõudlusega lapsehoolduse kohtade järele tekkis vajadus lisaruumide järele pikapäevarühma

laste toitlustamiseks. „Võrdsete võimaluste lapsehoolduse programmi“ rahastamisel renoveeriti 2001. aastal ruumid koolijärgseks toitlustamiseks. Jälle oli juhatusel aeg koguneda joonestuslaua taha ERFi ja ESFi poolt koos 15 avaliku ja eraõigusliku partneriga kaasrahastatud hoone ja vabaõhumaänguväljaku planeerimiseks koolijärgseks tegevuseks. Selle uue hoone ehitus algas 2002. aasta oktoobris ja lõpetati 2003. aasta augustis.

Lapsehoiuasutus ise koosneb kahest lasteaiast, kahest sõimest ning kahest koolieelsest ja koolijärgsest/koolivälisest osakonnast. See teenindab 110 täisajaga lapsekohta esmaspäevast reedeni, 47 nädalat aastas, lastele vanuses 12 nädalast kuni 12 aastani. Seda kasutavad peamiselt haridus- või koolitusprogrammides või teistes ühenduse poolt organiseeritud algatustes osalevad vanemad. Teenindatakse üle 100 perekonna aastas, võimaldades vanematel tõsta oma kvalifikatsiooni ja julgustades neid tööturule naasma.

Lasteasutuses käib igal aastal keskmiselt 145 last. Kõikide laste hooldamisega tegeleb professionaalselt ja kvaliteetselt 27-liikmeline kogenud ja kvalifitseeritud personal, sellest 12 täisajaga ja 15 osalise tööajaga.

Lapsehoiuasutus Mullingaris.

Projekt: Naiste ühiskondlike projektide koolieelsed teenused
Programm: piiriäärne, Midlandi ja Läänepiirkonna rakenduskava
(prioriteet 4: sotsiaalne hõlvamine ja lapsehooldus)

Kogumaksumus (lasteasutus): 520 650 eurot

ELi osalus: 438 746 eurot

Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF)

Rakendamine: 2002–2003

Kontakt: Women's Community Projects (Mullingar) Association Ltd

c/o Sr. Finbarr Breslin

Parish Community Centre

Bishops Gate Street

IRL-Mullingar, Co. Westmeath

Iirimaa

Tel: (+353) 449 344 301

Faks: (+353) 449 335 026

srfinbarr@wcpmullingar.ie

INTERREG IIB. Põhjapoolne perifeeria

DESERVE – teenuste osutamine äärealadel ja maapiirkondades

Projekti DESERVE ülesandeks on äärealadel ja maapiirkondades osutatavate teenuste ülekantavate mudelite loomine INTERREG IIBs osalevate põhjapoolse perifeeria partnerpiirkondade vahel.

Projektil DESERVE on partnerid Šotimaal, Rootsis, Soomes ja Islandil ning iga riik on rakendanud projekti oma piirkonnas, kasutades ühte kindlat mudelit või mitmesuguste mudelite elemente, mis on partnerite poolt nende enda piirkonnas eelnevalt testitud.

Lähenemisviis

Projekti DESERVE põhieesmärgid:

- osutatavate teenuste rakendatavuse parendamine;
- partnerite vahel maapiirkonna teenuste osutamise mudelite ülekantavuse testimine, rakendades teiste partnerite poolt oma piirkonnas kasutatavaid mudeleid;
- teenuste osutamise ja kättesaadavuse parendamine põhjapoolse perifeeria äärealadel ja maapiirkondades.

Planeerimisfaas tõi Šotimaal, Soomes ja Rootsis kokku äärealadel ja maapiirkondades teenuste osutamisest huvitatud vabatahtliku, avaliku, haridus- ja erasektori esindajad. Iga projekti DESERVE partner esitas üksikasjaliku mudeli konkreetse teenuse osutamise aspektidest oma piirkonnas. Nende mudelite aspektid kanti seejärel üle ja testiti partnerrühmade poolt.

Projekti DESERVE juhtrühma liikmed geotermilise kuurordi laguunis Myvatnis, Islandil.

Projekt: NPP DESERVE (teenuste osutamine äärealadel ja maapiirkondades)

Programm: INTERREG IIB põhjapoolse perifeeria programm

Kogumaksumus: 2 261 000 eurot

EL osalus: 1 695 750 eurot

Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF)

Rakendamine: 2004–2007

Kontakt: Barbara Love

NPP International Project Coordinator

Scottish Council for Voluntary Organisations

Fairways House, Fairways Business Park, Castle Heather

UK-Inverness IV2 6AA

Ühendkuningriik

Tel: (+44) 1463 251 725

Faks: (+44) 1463 716 003

barbara.love@scvo.org.uk

http://www.scvo.org.uk/

Neli riiki, neli projekti

Šoti projekti eesmärgiks, mida teostatakse Argylli Cowali piirkonnas, on parendada teenuste kättesaadavust seal elavate sotsiaalselt kaitsetute isikute jaoks. Projektiga tegeleb otseselt Dunoonis asuv viieliikmeline töötajaskond, kes on osutanud teenuseid rohkem kui 320 kasutajale. Pakutavaid teenuseid on nimekirjas üle 70, mille hulka kuuluvad pangandus, kiropraktika, arstiabi, klubilõunad, haridusasutused kui ka traditsioonilisemad sisseostuteenused.

Soomes projekt keskendub kohalikele eksperimentidele ja strateegiatele maapiirkonna teenuste pakkumisel. Kainuu piirkonnas on teostatud kuus pilootmeedet.

Rootsi projekti põhieesmärgiks on edendada koostööd riiklike, eraõiguslike ja mittetulundusühingute vahel vastavalt Västerbotteni ja Norrbotteni maa- ja äärepiirkondades osutatavate teenuste iseloomule.

Islandi panus NPP DESERVE'i projekti, mida juhivad Islandi regionaalinstituut, seisneb algatuse "Smart Communities Rural Initiative" („Maapiirkonna taibukate kogukondade algatus“) rakendamises, mille eesmärgiks on IKT kasulikkuse demonstreerimine teenuste kättesaadavuse parendamisel maapiirkonnas.

Heade ideede jagamine

Pärast mitme Šoti külalavalitsuse külastamist viis Rootsi Ruskese küla esindus sisse parendused oma enda külalavalitsuses. Nüüd toimub seal tihedam koostöö ja ruumide jagamine „kohaliku võimuorgani“ ja „eraisikute“ vahel. Näiteks muutus eelnevalt ainult kooli tarbeks ja vanurite hoolduseks kasutatud restoran avatud restoraniks, kus saavad einetada kohalikud elanikud ja nende külalised. Kohalikus külalavalitsuses pakutakse nüüd juuksuri ja kiropraktiku teenust. Arutatakse pangateenuse pakkumist vähemalt üks kord nädalas ning meditsiiniõe vastuvõttu, mis toimiks samuti iganädalase teenusena.

Šoti projektiga võttis hiljuti ühendust üks eraõiguslik transporditeenuse pakkuja, kes soovitas kasutada koolitranspordi sõidukeid ka väljaspool nende tööaega – laste vedamist kooli ja sealt tagasi – ning pakkuda neid kohaliku transpordina sotsiaalse kaitseta inimestele.

Vuolajoki külapoodide arvutipunktide projekti raames seati kahes Soome külapoes sarnaselt Rootsi poodidega üles universaalsed teeninduspunktid. Poodidesse on paigaldatud Interneti-ühendusega arvutid ja veebikaamerad, mille kasutamine on tasuta.

Taani

SOS-MX. võitlemas hoolekandekriisiga

Piirkondlik lähenemine tööhõive mudeli muutustele tervishoiu ja hoolekande sektoris.

Taanis on viimastel aastatel järsult tõusnud igapäevast abi ja tervishoiuteenuseid vajavate vanemate ja kõrges eas elanike arv, mis kasvab jätkuvalt. Samal ajal on tõsiselt puudu kvalifitseeritud hooldus- ja õenduspersonalist, kusjuures paljud töötajad on juba ise lähenemas pensionieale. Aina vähemaks jääb ka (eriti meessoost) kandidaate, kes oleksid huvitatud karjäärist sellel peaaegu tervenisti naistele kuuluval tegevusalal.

Teiselt poolt on tööstuses suur arv lihttöölisest või vähese kvalifikatsiooniga meestest kaotanud oma töökoha ning puutuvad tööturule naasmisel kokku suurte raskustega. Need on probleemid, millegategelebarenduspartnerlusEQUALDevelopmentPartnership (DP) „Social og Sundheds Mainstreaming Experimentarium“ („Sotsiaalhoolekande ja tervishoiu põhiküsimuste laboratoorium“) ehk lühidalt SOS-MX.

Koalitsioon

SOS-MX on moodustanud koalitsiooni piirkonna kõikidest asjassepuutuvatest huvigruppidest. Nende hulka kuuluvad Põhja-Jüütima maakond, eakate inimeste hoolekande eest vastutavad kohalikud kogukonnad, kutsehariduse pakkujad, sotsiaalhoolekande ja tervishoiukoolid, Taani hariduse ja kutsenõustamise kooskõlastuskomitee ning asjassepuutuvad sotsiaalpartnerite organisatsioonid.

Ühtlasi viidi läbi uuring olemasolevate ja tulevaste mees- ja naissoost töötajate püüdluste ja vajaduste väljaselgitamiseks nende töö- ja eraelus. Uuringu tulemused näitasid, et naiste jaoks väljatöötatud käibel olev lähenemine koolitusele ja tööturule integreerimisele ei vasta meeste õppimistavadele ega nende ettekujutusele töötamisest.

Sellest lähtuvalt otsustati projekti raames asutada neli arendus- ja õpperühma: „**Sooline kuuluvus ja kultuur**

Karjäärikoolitus hoolekandesektoris Põhja-Jüütimaal.

karjäärinõustamises“ uute teavitamise ja nõustamise meetodite väljatöötamiseks; „**Haridus**“ olemasolevate koolitusprogrammide revideerimiseks ja soolise mõõtmeparemaks integreerimiseks; „**Organisatsiooniline arendus**“ uue paindliku töökorralduse loomiseks ja „**Kujund**“ antud sektori parendatud kujundi väljatöötamiseks ja turustamiseks.

Koolitus ja töökohad

Projekti aruandes „Florence Nightingale'i taganemine“ analüüsi põhjalikult Taani hoolekandesektorit soolise kuuluvuse vaatekohast. Stereotüübivaba nõustamise, sissejuhatava kursuse ning hoolekandesektori värbamisprotsessi toetamiseks töötati välja koolitusmaterjalid. Projekti käigus vandati dokumentaalfilm pealkirjaga „Töö tõelistele meestele“ koos kahe klipiga piirkondlikus televisioonis näitamiseks ning diskussiooni alustamiseks sootundlike küsimuste üle töökohal.

Kuna järgmisel aastakümnel jätkub eakate inimeste osakaalu kasv ning noorte osakaalu langus, muutub noorte töötajate värbamine hoolekandesektorisse veelgi raskemaks. Sellises olukorras tuleb hoolekandesektoril töötada välja tõeliselt konkurentsivõimeline lähenemine selleks, et meelitada piisavat hulka erinevaid töötajaid koolitustele ning tööle. EQUALi teine projekt, „Mõjutegur 2007“, käivitati selle lähenemise väljatöötamise abistamiseks. See projekt tegeleb nüüd tulevase „eakate teenindussektori“ positiivse kirjelduse koostamisega, keskendudes värbamissüsteemidele, mis kannavad elukestva õppe põhimõtet.

Projekt: SOS-MX – Social og Sundheds Mainstreaming Experimentarium

Programm: EQUAL, ühenduse algatus (1. valikuring)

Kogumaksumus: 2 130 000 eurot

EL osalus: 1 065 000 eurot

Euroopa Sotsiaalfond (ESF)

Rakendamine: mai 2002 – detsember 2004

Projekt: faktor 2007

Programm: EQUAL, ühenduse algatus (2. valikuring)

Kogumaksumus: 1 330 000 eurot

EL osalus: 665 000 eurot

Euroopa Sotsiaalfond (ESF)

Rakendamine: mai 2005 – detsember 2007

Kontakt: Helga Pinstrup või Caesa Szwebs

AMU Nordjylland – International Department

Sofievej 61

Pastbox 519

DK-9100 Aalborg

Taani

Tel: (+45) 96 332 211

Faks: (+45) 95 332 201

hp@amunordjylland.dk (cs@amunordjylland.dk)

http://www.sos-mx.dk/

http://www.faktor2007.dk/

Saksamaa

Tagasi linna

Programm „Omanik-elanik Leipzigs” kujutab endast uuenduslikku lähenemist linnakeskuste kõrbestumisega võitlemisel.

Berliini järel endise DDRi suurima linnana koges Leipzig 1990. aastatel oma elanikkonna kahanemist 750 000 elanikult kuni 493 000 elanikuni 2000. aastal, enne kui see uuesti kasvama hakkas ja saavutas tänaseks 500 000 elaniku taseme. Ainuüksi 1990. aastatel kaotas Leipzig kokku 100 000 elaniku. Ülimalt madal sündimus tingis elanikkonna kahanemise 25 000 elaniku võrra ning taasühendamise tagajärjel kadus tööstuses 60 000 töökohta, mis sundis 25 000 elaniku Lääne-Saksamaale üle kolima. Samal ajal lahkus 50 000 Leipzigi elaniku kesklinnast, eelistades sellele äärelinna või linnalähedast maapiirkonda. Kogutulemuseks olid tühjad hooned, 60 000 elanikuta kodu ja lõhutud linnastruktuur. Mõningate eeslinnade peatänavatel seisis tühjana iga neljas hoone.

Leipzigi „Omaniku-elaniku programm”

Leipzigi „Omaniku-elaniku programmi” (Leipzig Owner-Occupier Programme, LOOP) esmaseks eesmärgiks oli tõsta kesklinna konkurentsivõimet võrreldes äärelinnadega ning vähendada seega äärelinnastumist kui ka kõiki sellega kaasnevaid negatiivseid nähtuseid (eluasemete hajumist üle laia territooriumi, tihenendust liiklust, tühje linnasisesid eluasemeid, kõrge hinda seoses siselinnaga infrastruktuuride alakasutamisega ja uute infrastruktuuride loomise vajadust linna ääremail). LOOP toetab samuti varade loomist ning seeläbi vanaduse kindlustamist. Lisaks aitab programm oma väikeste tellimustega kaasa Leipzigi ehitusettevõtetele, et stabiliseerida kohalikku majandust.

Tegevus

Turustus: idee on näidata linna eraomanduses olevate eluasemete eeliseid, töötades ajakirjandusega, korraldades üritusi, näitusestende, bussiekskursioone asjakohaste elamute juurde jne.

Võrgustiku moodustamine: arhitektid, insenerid, ehituse finantseerijad ja väiksemad ehitusettevõtted teevad LOOPi raames tihedat koostööd.

Finantsjulgestus: hetkel on majanduslikud tingimused siselinnas paiknevate eraomanduses olevate eluasemete jaoks ülimalt soodsad, kuna krundihinnad on realistlikud ning intressimäärad madalad, millest tulenevalt on madal ka ehitusmaksumus.

Gruppideks ühendamise: arvestatavat kokkuhoidu tulevastele omanikele-ehitajatele pakub Leipzigi omaniku-elaniku projektides kasutusele võetud organisatsiooniline lähenemine. Saksamaa idaosas on inimeste rahalised vahendid väga piiratud. Kuigi paljud neist sooviksid omada kodu, leidub ainult vähestel vahendeid maja ostmiseks ja renoveerimiseks. Oma teenuseid tasuta osutavate arhitektide abiga on sotsiaalkorterite büroo Immotek, mida toetavad URBAN ja Leipzigi linn, ülesandeks otsida vabu hooneid, mida on võimalik mõistliku hinnaga renoveerida ja korterit osta soovivatele perekondadele pakkuda. Immotek viib need potentsiaalsed ostjad kokku – keskmiselt kuus leibkonda maja kohta – võimaldamaks neil üksteisega tutvuda ja välja selgitada, kas nad saavad piisavalt hästi läbi, et osta maja ühisomandisse.

Leipzigi kesklinna atraktiivsemaks muutmise: Zschochersche Straße, üks programmi URBAN raames renoveeritud peatänavaid.

Mitmekordne tulemus

Kõigest viie aasta möödudes on peaaegu 225 leibkonda saanud eluaseme omanikuks. Kogu tegevuse käigus on usutavasti tehtud investeeringuid summas kuni 40 miljonit eurot ning loodud ligikaudu 200 uut töökohta. Teostatud projektid on mitmekordse tulemuse saavutamise headeks näideteks. Projekti elutsükli jooksul (2001–2006) kulutati LOOPile koos kõrge personalikasutusega nõustamisprogrammidega ligikaudu 0,9 miljonit eurot. Seda rahastati mitmesugustest linnakeskkonna renoveerimisprogrammidest koos Leipzigi enda osalusega kogusummas 0,3 miljonit eurot. Seda raha kasutati 225 korteri/maja ostmiseks ja renoveerimise algatamiseks (2006. aasta aprilli seisuga). Erainvesteeringuid on tehtud kogusummas ligikaudu 41,1 miljoni euro eest, millest valdav osa langes kohalikele ehitusettevõtetele (ligikaudu 32 miljonit eurot).

Projekt: Eraomandi loomine
Programm: URBAN II, ühenduse algatus
Kogumaksumus: 400 000 eurot
ELi osalus: 300 000 eurot
Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF)
Rakendamine: 2001–2004
Kontakt: Stadt Leipzig
 c/o Norbert Raschke / Stefan Gabi
 Parger Straße 26
 D-04103 Leipzig
 Saksamaa
 Tel: (+49) 3411 235 512
 Faks: (+49) 3411 235 516
 norbert.raschke@leipzig.de
 http://www.selbstnutzer.de/

Leedu

Kultuuri kättesaadavus kõigile

Martynas Mažvydase nimeline Leedu Rahvusraamatukogu kasutab digitaliseerimist kultuuripärandi säilitamiseks ja selle kättesaadavamaks muutmiseks vanemaelistele ja puuetega isikutele ning äärealade elanikele.

Viljaka autori Martynas Mažvydase (1510–1563) nimi, kelle uuenduslikud ideed põhjustasid tema tagakiusamist, on saanud Leedu trükikirjanduse sünni sünonüümiks ning just temale võlgneme me tänu esimeste avaldatud tööde eest. Viis sajandit hiljem sisaldavad 1919. aastal asutatud Martynas Mažvydase nimelise Leedu Rahvusraamatukogu fondid oma 77 km kogupikkuses riulitel 7 miljonit trükist, käsikirja ning audio- ja videomaterjali. Raamatukogu tegeleb bibliograafiliste uuringute ja kultuuripärandi haldamisega (kirjandus, muusika ja kaunid kunstid), on avalikkuse jaoks avatud ning korraldab pidevalt näitusi, konverentse ja muid üritusi.

Kultuuripärandi nõuetekohane haldamine hõlmab arhiveerimist, pidevat värskendamist ja, minimeerides algdokumentide kasutamist, selle pikaajalist säilitamist. Siia hulka kuulub ka kultuuripärandi parimal viisil kõigile kättesaadavaks tegemine aja kui ka kasutamise suhtes –võttes sealhulgas arvesse ka eakaid või puudega inimesi ning äärealade elanikke. Ütlematagi on selge, et kultuuri kättesaadavus kõikide kodanike jaoks on üks ELi põhimõttelise tähtsusega eesmärke. Samal ajal tagab see tööde võimalikult laia rahvusvahelise leviku. Tänapäeval tähendab see kõik aga kõnesoleva pärandi digitaalkujule viimist.

Leedu liitumine ELiga 2004. aasta mais julgustas kultuuriministeeriumi ja riiklikke muinsuskaitseasutusi aktiivsemalt osalema Euroopa kultuuripärandi ühise digitaalruumi loomisele suunatud ühenduse algatustes.

Ühtlustatud vaba juurdepääsuga euro-ühilduv süsteem

Sellest lähtudes on Martynas Mažvydase nimeline Rahvusraamatukogu ELi finantstoetusel alates 2005. aasta

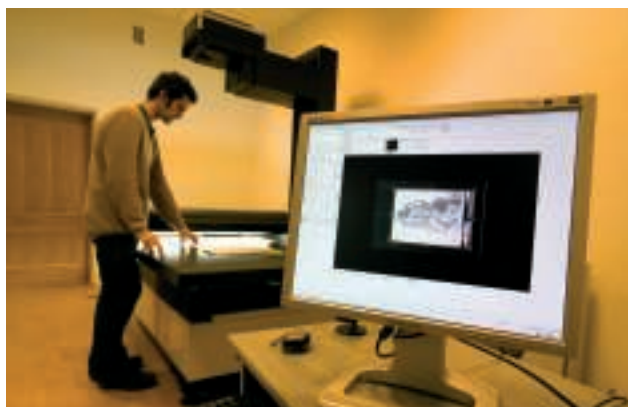
algusest töötanud välja kultuurivarade ühtlustatud andmebaasi digitaliseerimise kontseptsiooni, mis on seostatud kõigi asjassepuutuvate asutustega, olgu siis raamatukogude, muuseumite, arhiividega vms. Selle kontseptsiooni kinnitamine kultuuriministeeriumi ja valitsuse poolt on võimaldanud neil asutustel süstemaatiliselt juurutada uusi infotehnoloogiaid Leedu kultuuripärandi pikaajaliseks säilitamiseks, värskendamiseks ja sellele otseseks tasuta juurdepääsuks.

See rahvusraamatukogu poolt juhitud projekt käivitati 2005. aasta septembris koostöös oma peamiste partneritega Leedu kaunite kunstide muuseumist ja rahvusarhiivide osakonnast ning on järk-järgult loonud oma kasutajatele andmebaasi ja vajalikud elektroonilised teenused. Virtuaalsüsteem vastab projekti lõpetamisel jagatud infosisu ja standardse funktsionaalsuse nõuetele ning ühildub Euroopa inforuumiga ELi infoühiskonnaga seotud eesmärkide osas.

Just ühe „klõpsu“ kaugusel

Projekti lõppedes sisaldab andmebaas ligikaudu 3 605 000 digitaallehekülge originaalkäsikirju, vanaaegseid raamatuid, kunsti- ja folkloorimaterjale, ajaloolisi dokumente, ajakirju, ajalehti jne. See kõik on vaid ühe hiireklõpsu kaugusel ja seda nii Leedus kui ka mujal, ning eriti kasulik inimestele, kellel on muuseum, raamatukogusid või arhiivikeskusi füüsiliselt raske külastada. Lisaks on tulevikus kavas ka kaugõppekursuste korraldamine.

Alates Martynas Mažvydase nimelise Rahvusraamatukogu projekti käivitamisest on kodanikke julgustatud tegema omapoolseid ettepanekuid ja saatma neid kultuuriministeeriumile. Lisaks on ette nähtud võimalus juba olemasolevate veebipõhiste avaliku sektori teenuste ajakohastamiseks ja parendamiseks.

Vanaaegsete raamatute skaneerimine Martynas Mažvydase nimelises Rahvusraamatukogus.

Projekt: Ühtse virtuaalraamatukogu infosüsteemi arendamine

Programm: eesmärk 1, Leedu (2004–2006), mööde 3.3

Kogumaksumus: 4 207 135 eurot

ELi osalus: 2 815 170 eurot

Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF)

Rakendamine: august 2005 – mai 2007

Kontakt: Martynas Mažvydas National Library of Lithuania

c/o Regina Varniene

Gedimino ave. 51

LT-01504 Vilnius

Leedu

Tel: (+370) 52 398 646

Faks: (+370) 52 496 055

regina.varniene@lnb.lt

<http://www.lnb.lt>

Hispaania

„Avatud rajad” tõrjutusega võitlemiseks

Sotsiaalse tõrjutusega võitlemiseks käivitas Lugo linnanõukogu Galicias programmi „Avatud rajad” („Opening Pathways”), et aidata piirkonna kõige tõrjutumaid gruppe, eriti naisi ja pikaajalisi töötuid, koolituse saamisel ja töökoha leidmisel. See idee on nüüd üle võetud kaheksas Hispaania piirkonnas.

Majandusliku aktiivsuse tase Lugo linnas ja piirkonnas riigi loodeosas on ülejäänud Galicia ja Hispaaniaga võrreldes endiselt madal. Töötus on linnas märkimisväärselt kõrge (14%), ning selle käes kannatab kõige rohkem üle 45aastaste vanusegrupp (30%). Samuti on naisi tööturul vähem esindatud.

Avatud radade programm alustas Hispaania ESF sihtala 1 piirkondade tööhõive meetmeprogrammi toetusel oma tööd 2002. aasta märtsis. Märtsis 2004 alustati programmi kolmanda tegevusaastaga.

Suunatud ja isikupärastatud programm

“Saavutatud edu eest võlgne me tänu valdava osa kõrvalejäetud gruppide aktiivsele osalemisele ning individuaalsele tähelepanule, mida on pööratud nende tööoskustele,” ütles Isabel Villamor, üks Lugo linnanõukogu koordinaatoreist.

Esimese aasta jooksul kaasati programmi 210 inimest, kellest 194 läbisid koolituse ja 93 leidsid töö. Ligikaudu 90% osalejatest moodustasid naised ning peaaegu 18% üle 45aastased isikud.

Koolituskursused keskendusid peamiselt sotsiaalteenuste osutamisele erivajadustega inimeste jaoks, nagu lapsed, vanemaealised, haiged või puuetega inimesed. Selles valdkonnas on rohkelt töövõimalusi ning need ei nõua tihti kõrgtasemel formaalset kvalifikatsiooni.

Mikrolaenu ettevõtluse alustamiseks

Lisaks koolitus- ja nõustamisteenustele juhendas „Avatud radade” programm osalejaid ka vabakutseliseks hakkamisel või ettevõtlusega alustamisel. Selleks, et abistada programmi tulemusena loodud kohalikke ettevõtteid alustamisel, ühines Lugo linn kohalike finantsasutustega mikrolaenude pakkumiseks. Nüüdseks on asutatud kolm sellist ettevõtet, mis tegelevad peamiselt vanemaealistele teenuste osutamisega, mis on kujunemas kasvavaks nišituruks seoses linna vananeva elanikkonnaga.

2003. aasta märtsis käivitas linnanõukogu oma teise programmi, mille raames pakutakse 13 uut kursust kasvava kohaliku ja piirkondliku nõudlusega erialade valikus. Samuti alustati uute algatustega, millest kolm on kodust hooldust pakkuvate ettevõtete loomisele suunatud pilootprojektid koos kaugtöö toetamise meetmetega puuetega isikutele.

„Avatud rajad”: eakate inimeste hooldajate ettevalmistus.

Projekt: Lugo, Abriendo Camiños

Programm: eesmärk 1 (ESF tööhõive meetmeprogramm)

Kogumaksumus: 1 198 733 eurot

ELi osalus: 839 113 eurot

Euroopa Sotsiaalfond (ESF)

Rakendamine: märts 2002 – märts 2003

Kontakt: Ayuntamiento de Lugo

c/o Isabel Villamor

Plaza Mayor s/n.

E-27001 Lugo

Hispaania

Tel/faks: (+34) 982 297 264

agedl000@igatel.net

<http://www.concellodelugo.org/>

Sõnaseletused

EQUAL kujutab endast algatust uute ideede toetamiseks Euroopa tööhõivestrateegia ja sotsiaalse hõlvamise protsessi raames. Selle ülesandeks on tõsta tööalast hõlvatust võideldes soolisel või rassilisel kuuluvusel, etnilisel päritolul, religioonil või usutunnistusel, puuetel, vanusel või seksuaalsel orientatsioonil põhineva diskrimineerimise ja tõrjutusega. EQUALi rakendati kuni 2006. aastani kui ühenduse algatust ning alates 2007. aastast saab sellest osa ESF riiklikest ja regionaalsetest programmidest.

http://ec.europa.eu/employment_social/equal/index_en.cfm

Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF) kujutab endast – koos Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Sotsiaalfondiga – ühte kolmest ELi ühtekuuluvuspoliitikarahastamisvahendist ning peamist finantsallikat regioonide sisepotentsiaali arendamiseks. 1975. aastal asutatud tegeleb ERF tootlike investeeringute, ettevõtluse, transpordi ja keskkonna infrastruktuuri, teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse, innovaatika, infoühiskonna, säästliku arengu ning muude tegevuste finantseerimisega. ERFi toetuse eriprioriteedid on määratletud komisjoni ning liikmesriikide ja regioonide poolt ühiselt hallatavate mitmeaastaste programmide raamistikus.

http://ec.europa.eu/comm/regional_policy/index_en.htm

Euroopa Sotsiaalfond (ESF) on üks ELi ühtekuuluvuspoliitika vahendeid ning ELi peamine finantsallikas tööalase konkurentsivõime ja inimressursside toetamiseks.

http://ec.europa.eu/employment_social/esf2000/introduction_en.html

Interreg III (Euroopa territoriaalne koostöö) on ühenduse algatus ning üks Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika 2007–2013 eesmärke stimuleerimaks piiriülest, riikide- ja regioonidevahelist koostööd ELis. Seda finantseeritakse Euroopa Regionaalarengu Fondist ning ligikaudu 95 koostööprogrammi kaasrahastamiseks eraldati sellele kogusummas 7,85 miljardit eurot.

http://ec.europa.eu/regional_policy/interreg3/index_en.htm

Majanduskasvu ja tööhõive integreeritud suunised. Hinnates Lissaboni strateegia saavutusi 2004. aastaks, nõustus Euroopa Komisjon 2005. aasta kevadel suunama ühised jõupingutused majanduskasvule ja tööhõivele. Integreeritud suunised koosnevad 23 meetmest ning 2005.–2008. aasta haldusperiood hõlmab rea struktuurinäitajaid koos iga-aastaste aruannetega riiklike reformiprogrammide (National Reform Programmes, NRP) kohta.

Migratsiooni mõõtmine võib osutada ülimalt raskeks. Seoses erinevate andmeallikate ja liikmesriikide poolt kasutatavate definitsioonide mitmekesisusega on siseriiklike statistiliste andmete otsene võrdlemine raskendatud või eksitav. EUROSTATi poolt arvatud netomigratsiooni näitajad ei põhine otseselt sisse- ja väljarände voo andmetel. Kuna paljudel ELi liikmesriikidel puuduvad täielikud ja võrreldavad andmed sisse- ja väljarände kohta, on netomigratsiooni 2006. aasta statistika aastaraamatus

hinnatud kui rahvastikuarvu kogumuutuse ja „loomuliku juurdekasvu” vahet antud aasta jooksul. Selle tulemusena vastab netomigratsioon rahvastiku koguarvu kõikidele muutustele, mis ei ole tingitud sündidest ega surmadest.

NSRF. Struktuurifondide sekkumiste programmeerimisel aastateks 2007–2013 tuleb liikmesriikidel esitada **siseriiklik strateegiline tugiraamistik** (*National Strategic Reference Framework*), mis tagab, et sekkumised on kooskõlas ühenduse ühtekuuluvuspoliitika strateegiliste suunistega. Rahvastikutihedus võrdub antud territooriumi elanike arvu aasta keskmise ja selle territooriumi pindala suhtega.

Rahvastiku projektsioonid. Eurostati rahvastiku projektsioonid kujutavad endast vaid ühte mitmest võimalikust rahvastiku arengutsenaariumist ning need põhinevad kindlatel eeldustel sündimuse, suremuse ja migratsiooni kohta. Tuleb märkida, et Eurostati poolt kasutatavad eeldused erinevad riiklike statistikaametite poolt vastu võetud eeldustest. Seetõttu võivad tulemused erineda liikmesriikide poolt avaldatutest. EUROSTATi „hetketendentsi stsenaarium” ei võta arvesse demograafilisi arenguid mõjutada võivaid mistahes tulevikumeetmeid, sisaldades siiski erinevaid variante: „nullkasvu” variant koos „suure rahvaarvu”, „väikese rahvaarvu”, „null-migratsiooni”, „kõrge sündimuse”, „nooremaealise profiili” ja „vanemaealise profiili” variandid.

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>

„Regioonid majanduslike muudatuste eest”. Komisjoni ettepanekud tihedamaks heade tavade vahetamiseks piirkondadevahelise koostöö raames aastatel 2007–2013 on esitatud 8. novembri 2006 teatises (2006) 675.

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/interregional/ecochange/index_en.cfm

Sündimustaset määratletakse kui keskmiselt ühele naisele tema elu jooksul sündivate laste arvu, eeldades, et ta elab läbi kogu oma viljakuse vastavalt antud aastal mõõdetud easpetsiifilise viljakusega.

Ühenduse ühtekuuluvuspoliitika strateegilised suunised (CSG) annavad soovitusliku raamistiku Struktuurifondide sekkumisele. Euroopa Komisjoni ettepaneku alusel võtsid Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Parlament 6. oktoobril 2006 vastu CSG perioodiks 2007–2013.

http://ec.europa.eu/comm/regional_policy/index_en.htm

Ühtekuuluvusfond. Kohaldudes liikmesriikidele rahvamajanduse kogutuluga alla 90% ühenduse keskmisest, kaasrahastab Ühtekuuluvusfond projekte transpordi ja keskkonnakaitse valdkondi, sh üleeuroopalisi võrgustikke (*Trans European Networks, TENs*) ning energiatõhususe ja taastuvenergia projekte. Perioodil 2007–2013 eraldatakse Ühtekuuluvusfondile liikmesriikide halduses olevate programmide raames 69,58 miljardit eurot.

http://ec.europa.eu/comm/regional_policy/index_en.htm

Info regio

ELi Euroopa regionaalpoliitika ülevaatega saate tutvuda Info regio veebisaidil:

http://ec.europa.eu/regional_policy
regio-info@ec.europa.eu

Väljaannete talitus
Publications.europa.eu

ISBN 92-79-03182-1

9 789279 031823